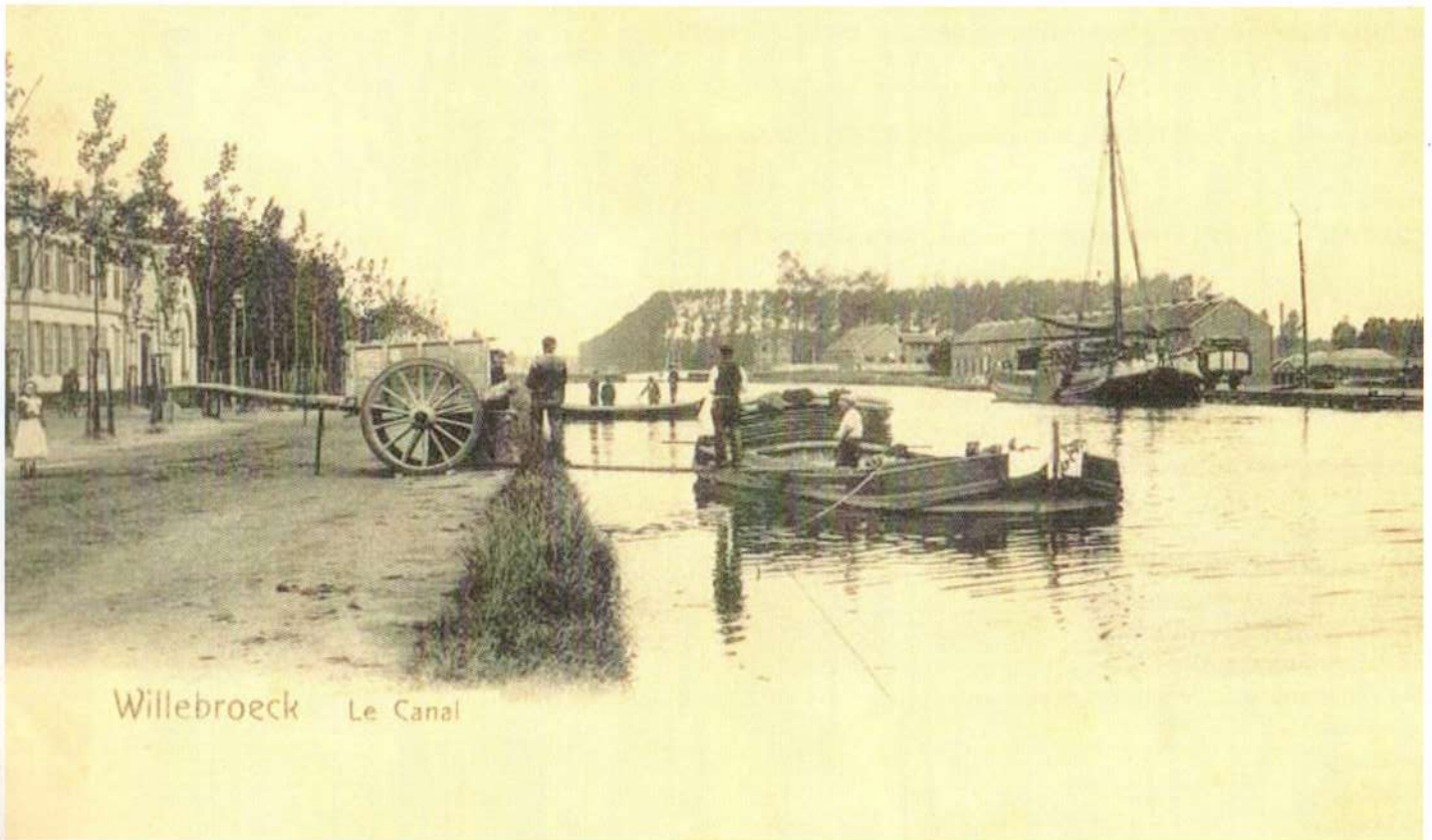

Vaertlinck *contact*

Tijdschrift van de genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw - Willebroek

Vaertlinck *contact*

Abonnement: 16 euro door storting op ondervermeld rekeningnummer

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Secretariaat

Vaertlinck vzw | p.a. René Pattyn | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

Contact

tel. GSM 0477 266 537 | vaertlinck@telenet.be | www.vaertlinck.be

Praktische gegevens

Ondernemingsnummer 881 351 205

IBAN BE94 7512 0635 5214 | BIC AXABBE22

Erkende culturele vereniging Willebroek: culw083

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen

Bestuursleden

Annie Van Dessel (Voorzitter)

Eric Van Winghe (Ondervoorzitter)

Gust Van Auwenis (Ere-voorzitter)

René Pattyn (Secretaris)

Guido Van Humbeek (Peningmeester)

Leon Bernaerts

Emiel Geens

Natalie Geuens

Gary Mantiens

Jan Peeters

Kevin Polfliet

Vaertlinck vzw is lid van

Koninklijke Vereniging voor Natuur- & Stedenschoon vzw

Colofon

Op de cover

Een beeld van rond 1900, genomen van op de Groene Laan, richting spoorbrug. Enkele jaren later, tussen 1900 en de Eerste Wereldoorlog, kwam hier een bakstenen oevermuur, waarbij de oever bovendien een flink stuk landinwaarts verschoof om alzo het kanaal breder te maken. Bemerkt op deze foto hoe het laden en lossen van schepen indertijd nog gebeurde, namelijk via een loopplank.

Editie

Jaargang 11 | nr. 1 | Januari-februari-maart 2016

Werkten mee aan dit nummer

Leon Bernaerts
Emiel Geens
Natalie Geuens
René Pattyn
Jan Peeters
Gust Van Auwenis
Annie Van Dessel
Marcel Van Hoof

Vormgeving

Kevin Polfliet

Eindredactie

Annie Van Dessel
Eric Van Winghe
René Pattyn

Verantwoordelijke uitgever

Annie Van Dessel
Voorzitter
Tisseltsesteenweg 92
B-2830 Willebroek

Redactieadres

Molenweg 24
B-2830 Willebroek
vaertlinck@telenet.be
www.vaertlinck.be

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten of beeldmateriaal kan slechts gebeuren mits schriftelijke toelating van de auteur en vermelding van het tijdschrift Vaertlinck Contact, jaargang en nummer. Elke auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Voorwoord

To be or not to be? Bij de grote Shakespeare was het ooit de hamvraag. En bij Vaertlinck waren in recente tijden de vragen: "Kleur of geen kleur? Meer of minder tekst? Onze prijs verhogen of de prijs hetzelfde houden?" Het zijn zo maar enkele vragen die af en toe de kop opsteken... Een aantal van onze lezers vroegen meer "leesplezier". Begrijpelijk.

Eén opmerking was: er staan evenveel pagina's met advertenties in het tijdschrift als er pagina's met artikels zijn. Misschien wel een terechte opmerking. Maar wij als redactie zijn enorm blij met onze gulle adverteerders! Wij zijn hen enorm dankbaar, want zonder hun interesse en steun voor onze lokale geschiedenis, zouden wij deze Vaertlinckjes niet zo voordelig kunnen aanbieden. En ach ja, dan kom je voor een dilemma te staan, natuurlijk. De kleurendruk is wel supermooi... maar de wit/zwart druk is... voordeliger. En wij, als redactie, willen onze lezers een pleziertje doen én onze democratische prijs behouden... dus: evenwichtsoefeningen maken!

Kijk, beste lezers, minder kleur, meer leesgenot en dezelfde vertrouwde prijs, is het resultaat. Als kleurcompensatie: geef op 13 maart aanstaande uw ogen de kost en geniet van een kleurrijke carnavalstoet! Nu de lente op komst is, wensen we jullie alleszins dagen vol van frisse lentekleurtjes en met Pasen manden vol met paaseieren.

*Veel leesplezier,
De redactie*

Inhoud

<i>Bidprentjes</i>	2
<i>Uit de archieven</i>	5
<i>De jeugd in de zestiende eeuw</i>	6
<i>Herdenkplaten op de begraafplaats van Tisselt</i>	7
<i>Een Peterlaan te Willebroek?</i>	8
<i>De plezante kant van de geschiedenis</i>	10
<i>Victor Van Hoof, de laatste garde van Leest</i>	11
<i>Oorlogsherinneringen van Victor Van Hoof</i>	14
<i>Volkstelling in Tisselt in 1800</i>	18
<i>Hoe deed men het anno 1912?</i>	19
<i>Beelden uit de oude doos</i>	24
<i>Medelingen</i>	25
<i>Vraag om inlichtingen</i>	25
<i>Advertenties</i>	26

Bidprentjes

In eerste instantie een lugubere indruk, maar als je er verder op ingaat, heeft het veel aantrekkelijks. Je bent bezig met mensen en families die herinneringen oproepen aan soms lang vervlogen dagen. Tevens heeft zo'n verzameling een grote genealogische waarde. Genealogen vinden op deze prentjes waardevolle gegevens zoals de datum van geboorte en overlijden. Op sommige bidprentjes kunnen ook gegevens vermeld staan over de manier waarop de overledene is overleden zoals: ongeval, gesneuveld, terechtgesteld, enz... Soms ook het beroep van de overledene en zijn deelname in een vereniging, of verdiende medailles en eretekens.

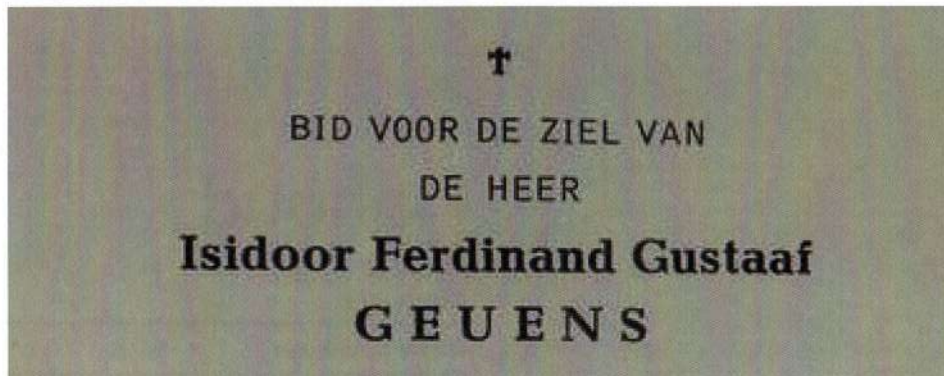
De bidprentjes worden tijdens de uitvaart aan de aanwezigen uitgedeeld. Daar waar vroeger op dit soort bidprentjes meestal een heilige werd afgebeeld in zwart-wit maar vaak ook in kleur, wordt nu ook vaak een kruis of de overledene zelf afgebeeld.

Een veelvoorkomend formaat voor bidprentjes is het A7-formaat, een formaat dat hiervoor zeer lang de standaard was. De oudste bidprentjes hebben enkel een voor- en achterzijde. Later werd een dubbelgevouwen A6-formaat gebruikt, waarbij de afbeelding aan de buitenkant stond en de gebedstekst

binnenin. Recent wordt echter meer en meer gebruikgemaakt van een vierkant formaat (bv. 10cm x 10cm).

Waarom de naam Bidprentjes

Bid voor de ziel van zaliger....., In uw godvruchtige gebeden....., Weest in uwe gebeden indachtig....., Gedenk in uw gebeden....., Tot zalige gedachtenis van, uit deze woorden blijkt dus duidelijk de bedoeling van bidprentjes. Ook willen zij een blijvende herinnering zijn aan de overledene. Door de doodsprentjes blijven de doden in de gemeenschap aanwezig

Geschiedenis van de Bidprentjes

De geschiedenis van het doodprentje is niet zo oud. Ze zijn ontstaan in Noord-Nederland meer bepaald in de regio Amsterdam. In de 17de eeuw schreef men met de hand "in memoriam" op gewone heiligenprentjes bij het overlijden van een vooraanstaand persoon. In de Zuidelijke Nederlanden (België), komt dat gebruik eerst in het begin van de 18de eeuw in voege. De oudste bidprentjes met gedrukte tekst zijn bijna zonder uitzondering Amsterdamse drukken. We mogen dan ook veilig aannemen, dat ze van oorsprong uit deze stad afkomstig zijn.

Omstreeks het jaar 1850 verschijnen de eigenlijke doodprentjes zoals wij die nu kennen; zwart omrand (van kindjes kan men herkennen aan het blauwe randje) en overladen met siermotieven, hoofdzakelijk ontleend aan de flora.

Het genre dat in de laatste decennia van de 19de eeuw ontstond, evolueerde zeer traag en hield taai stand. We mogen bijna zeggen dat men tot de jaren 1930 moet wachten om een nieuw type doodprentjes te zien. Het zijn de zogenaamde "moderne" die veel kunstvoller zijn dan de vroegere.

Dikwijls zijn dit dubbele prentjes, met tekening aan voor- en achterzijde en in het midden de tekst: links de traditi-

onele formule, rechts de dankbetuiging vanwege de familie van de overledenen. De moderne doodprentjes zijn meestal gekleurd: zwart, rood, paars en geel overheersen en zijn ofwel geïnspireerd op andere voorstellingen of brengen een nieuwe, allereenvoudigste voorstelling: een klein motief met tekst.

Wat de tekst op de achterzijde betreft die opgesteld zijn in de Franse taal en nochtans doodprentjes zijn van mensen uit het Vlaamse land behoren toe aan dames en juffrouwen. De oudst gekende bidprentjes zijn bijna allemaal van priesters, religieuzen en adel. Omstreeks 1800 werden zij sporadisch ook door de meergegoede burgerij in gebruik genomen. Pas na 1830 werd het bidprentje meer en meer een democratische aangelegenheid. Het is ook van toen af dat eigenlijk pas kan gesproken worden van "echte doodsprentjes", omdat voordien zelden een verband is waar te nemen tussen de tekst, met betrekking op de overledene en de prentjeszijde. Ook was toen de tijd aangebroken voor massaproductie.

Iconografie van de Bidprentjes

Dit is de beschrijving van de afbeelding, dus de prentjeszijde van bidprentjes. Iconografisch zijn deze onder te verdelen in vijf hoofdcategorieën.

1. Knekelprentjes

Hierop zien we doodshoofden, geraamtes, Magere Hein, knoken, enz.... Deze komen al op het einde van de 18de eeuw voor. De eerste decennia van de 19de eeuw zien we geen nieuwe modellen van deze soort. Pas vanaf ongeveer 1830 zien we nieuwe modellen maar het doodshoofd blijft echter het centrale motief. Tegen 1880 verdwijnen deze prentjes langzaam.

2. Kerkhofprentjes

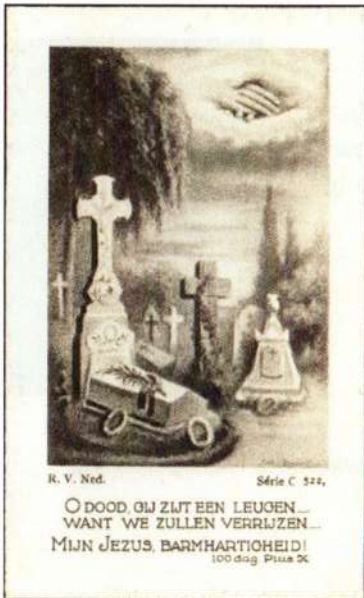
Deze prentjes verschijnen zowat tussen 1820 en 1830 en blijven tot in de jaren 1940 voorkomen. Hierop zien we afbeeldingen van kerkhoven, graftombes, doodskisten, met of zonder bijfiguren. Deze kerkhofprentjes kan men nog verder onderverdelen

- Gewone graf- of kerkhofzichten
- Kerkhofzichten met christus aan het kruis erbij afgebeeld
- Voorstellingen zoals, geraamte met zeis, engel of vrouw met uitgedoofde fakkel in de hand (uitdoven van het leven)
- Symbolische voorstellingen zoals, opgaande zon (verrijzenis), ster en duif (onsterfelijkheid), wierook en bloemen (gebed van overledene), anker of kruis (hoop op en geloof in de hemel), palmtak en lauwerkrans (de hemel als verdiende beloning)
- Afbeeldingen van graf met biddende engel of vrouwenfiguur.

3. Aflaatprentjes
 Prentjes met aflaten verrijkt gebed ("Bid voor de ziel van zaliger"). Het meest voorkomende gebed was datgene ter ere van de vijf wonden van Christus.

4. Ars Moriendi-prentjes
 Ars Moriendi, de kunst van (wel) te sterven. Men kan ze ook onderverdelen. Hoofdzakelijk onderscheid men, doodsstrijd (sterfbed), uitvaart, laatste oordeel, hemel en hel, vagevuur en verrijzenis

Dankbaar gedenken wij

Hilde Rens

Yasmine

* Antwerpen, 3 maart 1972
 † Kontich, 25 juni 2009

De familie dankt u voor uw bijzijn van deelneming.

5. Portretbidprentjes
 Reeds halfweg de 19de eeuw waren er dergelijke bidprentjes. Hier kunnen ook weer diverse categorieën opgenomen worden.

- Afbeelding van de zieke op sterfbed.
- Met beeldenaar van de buste van de overledene.
- Grafzerk met opgeplakte foto van de overledene (eind 19de eeuw).
- Bidprentjes met foto van de overledene zoals wij ze heden kennen.

Voetbalclub "De Rode Leeuwen" - Klein-Willebroek 1920/1921. Van links naar rechts:achter: De Michel, Frans den eene arm, Louis van kake, Gust van Wiske, De rosse Fik, Clement van de Michel, Louis Ost. Midden: Charel van Falle, Jul van Loda en Joske van de Walin Zittend: Gust Van Mol, Dore de platte, Jommeke Frensee, Louis Claessens, de Warre van Frans van de magere (afb. R. Pattyn).

De jeugd in de zestiende eeuw

De jeugd, onze toekomst. De lichamelijke toestand van onze jeugd zou te wensen laten: te weinig actief, teveel binnenshuis, teveel bezig met game boy, smartphone, enz. Religieus zijn ze ook niet erg. Maar ze zijn wel mondig, zelfs rumoerig en soms eigenzinnig tot zelfs opstandig op school, thuis, .. een beetje overal. Sedert de 16e eeuw zijn de zeden natuurlijk heel wat gewijzigd in onze maatschappij. Maar is er nu na 500 jaar zoveel verschil wat het gedrag van de jeugd essentieel betreft. Onderstaand stukje ¹ geeft een aardig en levendig tijdsbeeld van de zeden van jeugd en maatschappij toendertijd.

Die zijn muts niet afneemt voor een man van eeren,
Die daer loopen crijten, vloecken ende zweeren,
Die wild en onsedich loopen lanex der straten,
Die spelen om ghelt, boecken, oft loghenen praten,
Die der luyden Eenden smijten, en beesten jaghen,
Die niet en doen wat haer ouderen behaghen,
Die met messen poghen, in 't hair ploeken,
Die in 't velt loopen, deur 't hoy springen met stocken,
Die buyten Meesters oft ouders raet thuyt blijven,
Die ghelt, boecken, pennen, papier nemen als dyven,
Die nakent baden, in erten, in wortelen loopen,
Die in de Kerck rabbauwen, of snobbern coopen,
Die zijn Benedictie niet over tafel en lesen,
Noch smorghens, noch avonts niet bidt ghepresen,
Die 't Boeck scheurt, oft verrabbelt zijn papier,
Die malcanderen gheven toenamen hier,
Die zijn eten werpt voor katten ende honden,
Die niet willen weergheven, dat zy in 't school vonden,
Die in d'anders drincken spouwt, oft op zijn eten treet,
Die uyt school clapt en niet heelt 't secreet,
Die speecksel uyten neuse oft den mont
Metten voeten niet uyt en treden terstont;
Die opte wallen loopen als men gaet na huys,
Die malcander bewerpen met snot, vloyen en luys,
Die niet sedich loopen na de Kerck of daer van,
Die malcanderen smijten stucken, korf of kan,
Wat Scholiers dees voorz. punten niet onderhouwen,
Sullen twee placken hebben, of hen met roeden clouwen.

Messen blijven nu meestal achterwege. "Vloecken ende zweeren" zijn iets minder in gebruik. Dus wel iets meer beschaafde en beter opgevoede jeugd, door ouders en school. Maar die hun gedrag is ook wel veranderd zoals uit volgend stukje blijkt.

„Al stonden de ouders voor der scholen deur,
En de Schoolmeester leyde haer kint om geesselen veur,
En slagen gaf na zijnen wil en behagen,
So moeten die ouderen het selfde verdragen:
In het School te treden hebben zij geen macht,
Om 't kint den Schoolmeester te ontnemen met cracht,
Eer die straffinge gedaen is te vollen. . . .

L. Bernaerts

¹ De Belgische Illustratie, 1874/75, nr. 22. p.174.

Herdenkplaten op de begraafplaats van Tisselt

Achteraan op de begraafplaats te Tisselt staat er een witte herdenkplaat met volgende tekst:

“DANKBARE HULDE
VAN DE
TISSELTSE BEVOLKING
AAN DE
OUDSTRIJDERS
EN
POLITIEKE GEVANGENEN
1914-1918 1940-1945”

Maar op 28 mei 2014 rond 9u30 werd deze plaat tijdelijk weggenomen en kwam er een Duitse gedenkplaat van dezelfde grootte te voorschijn:

„DEM ANDENKEN
DER HIER RUHEN-
DEN 26 DEUTSCHEN
SOLDATEN . SIE
STARBEN FUER
IHR VATERLAND
IM DEM KAMPFEN
AM 29/30 IX 1914¹
RIP“

Kort nadien liet een Tisseltenaar de witte Belgische plaat weer over de Duitse plaat aanbrengen. Schijnbaar is hier het leed van de Eerste Wereldoorlog niet vergeten.

Emiel Geens

¹ Duitse aanvallen op de fortengordel rond Antwerpen

Een 'Peterlaan' te Willebroek?

Relaas van de plechtige inhuldiging van de Peterlaan (14 april 1957)

Om 15 h bijeenkomst aan de werkkamer, vorming en samenstelling van de stoet: de vaandeldrager (een blauwe voorschoot op een bezem); de harmonie; kussen met symbolische schaar; de uitgenodigden, eerwaarde moeder, moeder assistente.

Om enkele minuten voor 3 h zette de stoet zich in beweging, de fanfare gaf zijn mooiste stuk ten gehore. Plechtig schreed de stoet vooruit tot aan de ingang van de nieuwe laan aan de wasserij. Daar wachtte de voorzitter van het feestcomité (zuster Filomeen) in groot formaat ons op. De voorzitter hield een korte toespraak "Wij bedanken al degenen die hebben meegeholpen aan de Peterlaan. Wij hopen dat het ministerie en de dingen van de openbare werken voor de andere wegen zullen zorgen". Geestdriftig applaus van de aanwezigen. Vervolgens nodigde de voorzitter de genodigden uit voor de receptie: Ginder zijn de receptie te krijgen. Langs de bevlagde laan ging het dan naar de poort, voor de gelegenheid herschapen in receptiezaal, daar werd ons door twee vriendelijke zusters een verfrissing aangeboden: groseille, koekjes, pralinen. Het ging er zeer gemoedelijk toe. Na de plechtigheid hebben we de voorzitter een interview afgenomen.

Mr. De voorzitter hoe zijt ge op 't gedacht gekomen die laan op te richten?

Wel omdat de laan zo slecht was, hebben we die opgebroken en hebben aan de overheid gevraagd een nieuwe op te richten. Dat werd ons toegestaan. Dat was al wel vier jaar in gang, van als de nieuwe bewaarschool daar gezet is.

Wie heeft de laan aangelegd?

Algemene Bouwwerken Beckers en de conducteur Jacobs van Heffen.

Hebben er veel werklui aan gewerkt?

3 kasseiers en de Rik.

Hoe lang is daar aan gewerkt?

3 dagen van 8 h 's morgens tot 's avonds 4 ½ h

Van waar kwamen de kasseien vandaan?

Van Heffen.

Zijn er speciaal moeilijkheden opgedoken tijdens de werken?

Niks ongevallen.

Waarom heet die nieuwe weg Peterlaan?

Wel, we waren eerst van 't gedacht ze Beckerslaan te heten, maar Wannes zei: "Ge zijt een beetje tut" en toen zei zuster Antoinette: "Heet ze dan Peterlaan" en dat vonden ze allemaal goed.

Denkt ge dat er veel mensen geniet zullen hebben van de Peterlaan?

Heel veel. Die met de auto komen hebben proficiat gewenst en zeggen dat ze zo goed bolt. Juffrouw Nicole is direct afgekomen en de anderen ook en Mijnheer den directeur vloog er over en zei: "Dat is nu nog al eens iets".

Zijt ge blij met de voltooiing van het werk?

Ik ben zeer tevreden en heel blij.

Zijt ge zinnens nog zo iets te verwezenlijken?

Ja, daar moet nog wat bijkomen aan dat putteke en van aan de gril tot aan de wasserij.

Die laan heeft vast nogal wat gekost?

Neen, want de mens zal er veel in doen.

Welke grote personaliteiten hebben er zoal een bezoek gebracht aan de werken?

De Beckers, een conducteur, twee ontvangers.

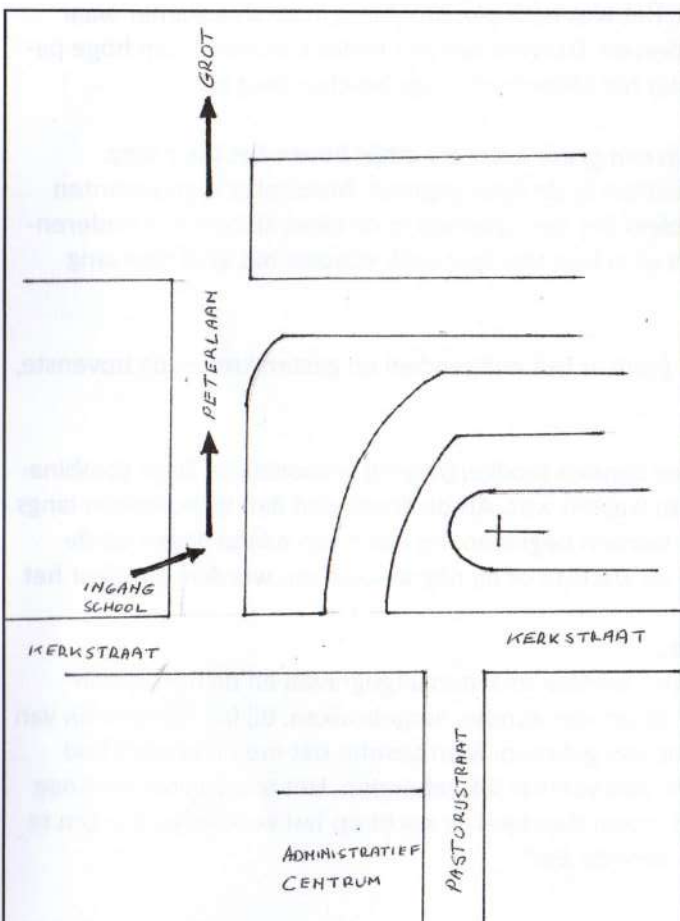
Wanneer werken de kasseiers 't liefst aan een weg? In de winter of in de zomer?

In de zomer want ze hebben liever 30 graden warmte dan twee onder zero.

Die manne drinken ook graag een pint bier.

Welbedankt, mijnheer de Voorzitter, voor Uw inlichtingen.

René Pattyn, met dank aan Paul Cools

Links een schematische voorstelling van de Peterlaan, rechts een zicht op deze weg, anno 2016 (foto R. Pattyn)

De plezante kant van de geschiedenis

Wat men je NIET vertelde tijdens de vele geschiedenislessen !!!

Hier volgen een aantal feiten uit de jaren 1500...

De meeste mensen huwden in juni, omdat ze hun jaarlijks bad namen in mei en dus in juni nog 'redelijk' fris roken. Tegen die tijd begon men echter toch al lichtelijk te stinken, dus droeg de bruid een boeketje bloemen om haar lichaamsgeur te verbergen. Daar komt dus het gebruik vandaan dat ook vandaag de dag de bruid nog steeds een bruidsboeket draagt. En nog een weetje: voor de huwelijksceremonie droeg/draagt de bruid het boeket in haar rechterhand. Na de ceremonie in haar linkerhand ... Waarom? Omdat de bruid voor haar huwelijk aan de rechterkant van haar vader loopt. Na haar huwelijk loopt ze links van haar kersverse echtgenoot ... en dan zou dat bruidsboeket storen. Nog steeds de geldende etiquette de dag van vandaag bij een traditioneel huwelijk.

Het kind met het badwater weggoeien ... Waar komt deze uitdrukking vandaan?

Een bad bestond uit een grote kuip die gevuld werd met warm water. De heer des huizes genoot het voorrecht van het propere water. Na hem volgden zijn zoons en de andere mannen die deel uitmaakten van het huishouden. Daarna kwamen de vrouwen aan de beurt en tenslotte de kinderen. De baby's waren de laatsten die in hetzelfde water gewassen werden. Tegen die tijd was dat water zo vuil dat je er gemakkelijk iemand in kon kwijtraken ... Vandaar de uitdrukking.

Verklaring van de Engelse uitdrukking "It's raining cats and dogs". (het regent katten en honden).

Huizen (hutten) hadden in de Middeleeuwen slechts strooien daken. Keek je, binnen staand, naar boven, zag je dus enkel het stro. Dit stro was tijdens koude perioden de enige plek waar kleine dieren zich warm konden houden. Zo leefden katten, muizen en ongedierte letterlijk boven het hoofd van de bewoners, in het dak. Als het regende werd het strooien dak erg glibberig, de diertjes vonden geen houvast meer en vielen van het dak naar beneden. De Engelse uitdrukking was geboren ...

Het vervolg van het vorige ...

Niets kon verhinderen dat het 'ongedierte' naar beneden viel. Het was echt een probleem in de slaapkamer waar dierlijke uitwerpselen je mooie, propere beddengoed kon bederven. Daarom werden bedden voorzien van hoge palen op de vier hoeken. Hier werd een laken overgehangen zodat het laken toch enige bescherming bood. Zo is het gebruik van hemelbedden ontstaan.

In die tijd kookte men in de grote open haard in de keuken, in een grote ketel die altijd boven het vuur hing.

Elke morgen werd het vuur aangestoken en werden er ingrediënten in de ketel gegooid. Meestal at men groenten en weinig vlees. Men at deze stoofpot 's avonds. Wat er overbleef liet men gewoon in de ketel afkoelen. 's Anderendaags begon men terug opnieuw. Dag na dag, opnieuw. Zo zat er in hun stoofpot vaak voedsel dat er al heel lang inzat ...

Brood werd verdeeld volgens je sociale status.

Arbeiders kregen de aangebrande bodem van het brood. Het gezin at het middendeel en gasten kregen de bovenste, krokante korst.

Men dronk bier of whisky uit loden bekertjes.

Lood en zuurhoudende dranken zijn geen goede combinatie en kunnen loodvergiftiging veroorzaken. Deze combinatie zorgde er soms voor dat de drinker een aantal dagen buiten westen was. Als de dronkaard dan bewusteloos langs de weg gevonden werd, werd hij vaak gereed gemaakt om te worden begraven. Hij werd een aantal dagen op de keukentafel gelegd. De familie at en dronk aan diezelfde tafel en wachtte of hij nog wakker zou worden. Vandaar het gebruik van de 'dodenwake'.

Levend begraven? In Engeland vond men er het volgende op...

Geen plaats meer op het kerkhof om de doden te begraven. Dus werden er kisten uitgegraven en de beenderen naar het knekelhuisje (beenderhuisje) overgebracht, zodat ze de graven konden hergebruiken. Bij het heropenen van deze kisten ontdekte men dat er bij 1 op 25 aan de binnenkant was gekrabd. Men beseftte dat men levenden had begraven. Men vond er wat op ... er werd een touwtje rond de pols van het lijk gebonden. Het touwtje dat omhoog leidde was verbonden met een belletje bovengronds. Iemand moest dan heel de nacht op het kerkhof waken om te horen of de bel rinkelde. En zo werd wel eens iemand "gered door de bel".

Wie zei er ook alweer dat geschiedenis saai was ... ? Ikke niet...

Victor Van Hoof, de laatste "garde" van Leest

Op 1 april 1987 ging de laatste veldwachter van Leest met pensioen. Victor Van Hoof had er toen 33 jaar dienst opzitten. Op 1 april 1954 was hij in de plaats gekomen van de op rust gestelde Jan Theodoor Huybrechts maar hij had evengoed zijn eigen vader kunnen opvolgen, want die ambieerde de functie, slaagde in het examen maar kreeg geen kans, omdat hij geen oud-strijder was van de Eerste Wereldoorlog. Het ambt zat een beetje in de familie : zijn grootvader Isidoor Constant was "garde" van 1900 tot 1924.

Een kepie, een kenteken, een uniform. Iedereen op de buiten kende de "garde" en de "garde" kende iedereen. Sommigen menen dat de kolfdragers uit de 16e eeuw de voorlopers waren van de sjampetters.

De structuur van de landelijke politie werd vastgelegd in de wetgeving van einde 18e eeuw. Het decreet van 14 december 1789, met betrekking tot het oprichten van gemeenten, voorzag in artikel 50 dat één van de bevoegdheden van het gemeentegedrag er moest in bestaan "de inwoners het voordeel verschaffen van een politie, met het oog op de netheid, de gezondheid, de veiligheid en de rust op straat, openbare plaatsen en in de openbare gebouwen."

Het ambt van veldwachter dateert van 1791 : "om de eigendommen te beschermen en de oogsten te bewaken, zouden veldwachters moeten aangesteld worden in de gemeenten die onder de rechtsmacht van de vrederechter en onder het toezicht van de gemeente-officieren staan."

Die maatregel was echter facultatief. Het decreet van 20 messidor 1803 legde aan de gemeenten de verplichting op veldwachters aan te stellen. Een besluit van 25 fructidor 1809 raadde de gemeenten aan de veldwachters te kiezen uit oudgedienden of oud-soldaten.

Die richtlijnen volstonden echter niet om een perfecte organisatie van het veldwachterskorps te verzekeren. Daarom vaardigden ook de provinciale autoriteiten een aantal richtlijnen uit zoals het vaststellen van weg- en jachtovertredingen, het opzoeken van gevluchte militairen, enz. Later werd de veldwachter benoemd door de provinciegouverneur uit een lijst van twee kandidaten voorgedragen door de gemeenteraad (de burgemeester

mocht een derde kandidaat aan de lijst toevoegen). De gouverneur mocht echter vrij een kandidaat benoemen en was op geen enkele manier gebonden aan de rangorde van de voordracht. Alhoewel de veldwachter door de gouverneur werd benoemd, was hij een gemeenschappelijk agent en maakte hij deel uit van het gemeentespersoneel, er werd alleen door beoogd hem zoveel mogelijk onafhankelijk te maken van het plaatselijk gezag.

Alhoewel hoofdzakelijk benoemd om te waken over het behoud van eigendommen, oogsten en vruchten te velde, kreeg zijn ambt een drievoudige bevoegdheid : officier van de gerechtelijke politie maar met beperkte bevoegdheid, agent van de openbare macht en agent van de administratieve of gemeentelijke politie. In 1840 telde ons land 3.257 veldwachters, in 1970 2.254.

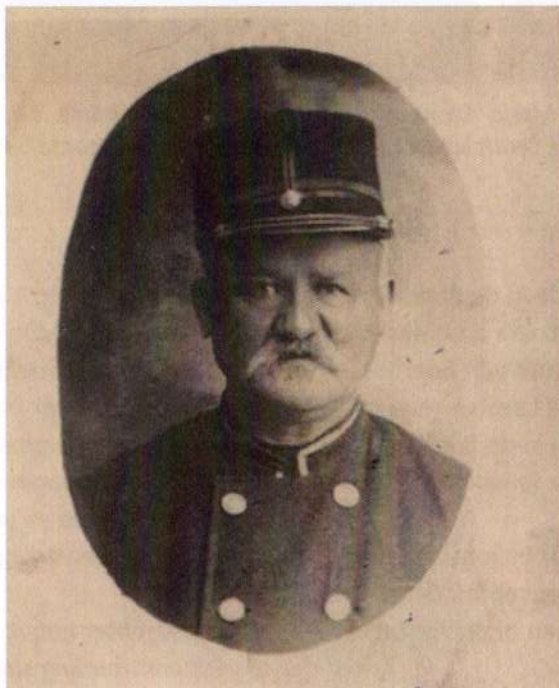
Na de samenvoeging van de gemeenten en het verder verdwijnen van het landelijk karakter in de dorpen daalde het aantal veldwachters gevoelig.

Na die fusie werd Victor samen met vier andere veldwachters bij het Mechels politiekorps ingelijfd. Hij werd er volgens eigen zeggen goed opgevangen, kreeg de nieuwe graad van veldwachter-inspecteur en meteen een forse loonsverhoging.

Na die fusie werd Victor samen met vier andere veldwachters bij het Mechels politiekorps ingelijfd. Hij werd er volgens eigen zeggen goed opgevangen, kreeg de nieuwe graad van veldwachter-inspecteur en meteen een forse loonsverhoging.

Victor Van Hoof

Vic was op 1 januari 1926 te Leest geboren als zoon van Jan Edward en Florentina "Tien" De Schoenmaeker. Die geboortedatum bezorgde hem veel nadeel vertelde hij vaak : "Ik heb nooit ten volle kunnen genieten van een echte verjaardag, steeds waren er de naweeën van oudejaarsavond en het vieren van nieuwjaar zelf." Gelukkig voor hem mocht hij op school de lessen volgen met de jongens van 1926, zodat hij eigenlijk wat voor-

Isidoor Constant Van Hoof, Vic's grootvader, was 24 jaar garde te Leest.

Links: Victor in 1957 met echtgenote Maria "Leonore" Mees en Duitse herder Mirra. Midden: Vic in 1960, compleet met laarzen en rijbroek. Dit manhaftig uiterlijk contrasteerde fel met de functie van de "garde". Rechts: portret van Victor Van Hoof.

uit was op zijn tijd. Het gezin woonde in de Blaasveldstraat waar vader Jan Edward zijn job van arbeider in de Kapelse Eternit fabriek cumuleerde met wat boeren en het uitbaten van een herberg. Na de Leestse gemeenteschool liep Vic school te Mechelen in de "Oefenschool onder den toren", om er onderwijzer te worden. Zover kwam het niet.

Op 14-jarige leeftijd hield hij het voor bekeken en ging werken in garage De Baere aan de Leuvensesteenweg te Mechelen, later door de familie Zwaan omgevormd tot Hanswijk-Renault garage.

Enkele weken nadien brak de oorlog uit. Vic maakte de vlucht mee en de chaos en de honger. Op zijn 18de werd hij verplicht tewerkgesteld in de wapenfabrieken van Herstal alwaar hij deserteerde. Hij dook onder en werd in 1944 oorlogsvrijwilliger.

Al deze herinneringen, door hem in 1984 zeer gedetailleerd neergeschreven en doorverteld komen hierna aan de beurt. Victor had iets met april, de 3de van die maand 1948 huwde hij met Maria "Leonore" Mees (°Blaasveld 31/3/1925) uit Blaasveld. Het echtpaar kreeg drie kinderen : Marcel (°Mechelen 1948), Yvonne (°Mechelen 1950) en Rudi (°Mechelen 1954).

Veldwachter Van Hoof

Toen in 1953 een examen uitgeschreven werd voor veldwachter waagde Victor zijn kans. Begin november 1953 werd hij opgeroepen voor het examen dat werd afgenomen in de raadszaal van het gemeentehuis te Leest. Dit samen met een twaalftal andere kandidaten waaronder nog een drietal Leestenaars. Na enkele weken kreeg hij bericht dat hij geslaagd was, een éénparige gemeenteraad steunde zijn kandidatuur en in maart 1954 volgde

zijn benoeming. Op 1 april 1954 trad Victor in dienst en over wat volgde lieten wij hem zelf aan het woord : *"De eerste dagen voelde ik mij werkelijk als uit een zak geschud en kon zeer moeilijk mijn draai vinden. Doch ik werd op het gemeentehuis door de toenmalige secretaris Bradt zeer goed opgevangen. Ook burgemeester De Prins viel geweldig mee en van deze mensen verkreeg ik alle mogelijke medewerking.*

Als veldwachter heb ik met drie burgemeesters in de beste verstandhouding samengewerkt. Eerst Pieter De Prins, dan Emiel Verschueren en als laatste August Lauwers. Zonder aan de twee anderen iets te kort te doen, heb ik aan August Lauwers de beste herinneringen. Die viel niet alleen op door zijn werkkraft maar ook door zijn totale inzet, in dienst van de ganse Leestse bevolking ongeacht politieke kleur. Blek of Sus, iedereen was welkom bij hem. Hij had de moed en de ambitie om van Leest een mooie gemeente te maken.

Met een minimum aan mogelijkheden heeft hij er het maximum uitgehaald. Terugblikkend op mijn loopbaan mag ik stellen dat ik een goede tijd heb gehad. Steeds een positieve samenwerking met de overheid en een, op enkele uitzonderingen na, goede bevolking. Alhoewel men het als enige politieman op een gemeente soms wel zeer moeilijk heeft, automatisch wordt men dagelijks geconfronteerd met het wel en wee van de inwoners. Soms met de meest tragische, doch ik heb mij voorgenoemen enkel de meest plezierige te onthouden. Zo kreeg ik op een bepaalde dag een vrouw bij mij die haar beklag kwam maken over het wangedrag van haar echtgenoot.

Deze sloeg haar, gaf haar geen geld en zo meer. Ondanks alles vernam ik dat ze nog steeds verliefd op hem was.

Na haar jeremiade te hebben aanhoord, kon ik haar laten plaats nemen op een stoel. Terwijl ik me even verwijderde om haar een kop koffie te bezorgen kon ik stiekem en ongezien een buurman vragen om haar echtgenoot onmiddellijk langs te sturen. Terwijl ze haar koffie opdronk leek ze volledig gekalmeerd. Toen ging de bel, ik opende de deur en wat een toeval, daar stond haar echtgenoot. Ik bereidde hem op de nakende confrontatie voor, doch toen ze elkaar zagen brak de hel los. Ik kon, buiten mijn verwachting, de gemoederen bedaren, ze spraken met mekaar en enkele minuten laten vielen ze in elkaars armen. Hij met de belofte nooit meer te drinken en zij zou steeds tijdig het eten klaarmaken. Het mooiste was hun vertrek, zij was te voet gekomen, hij per fiets. Hij nam zijn vrouwtje in zijn armen, plaatste haar vooraan op zijn fiets en zo zijn ze samen naar huis gereden. Ik heb haar nooit meer over de vloer gekregen met klachten over haar man... Zo kan ik tientallen herinneringen ophalen..."

Victor Van Hoof overleed te Leest in zijn slaap op 26 november 1998. Hoofdcommissaris en Korpschef F. Buelens schreef in zijn rouwbetuiging :

"Bij de fusie van gemeenten in 1977 was hij blij dat hij in "zijn gemeente" en bij "zijn mensen" mocht blijven. Alzo behield hij als inspecteur een grote zelfstandigheid, ver weg van dat grote politiekorps. Tien jaar lang hebben wij met Victor samengewerkt en hem leren kennen en waarderen als een verdienstelijk en integer politiemann, zowel naar zijn collega's als naar de bevolking toe. Ook al is Victor Van Hoof nu gestorven, hij blijft steeds in onze gedachten."

Op zijn bidprentje stonden deze representatieve lijnen :
"...Bescheiden, minzaam en rechtvaardig, zo hebben we je altijd gekend. Steeds klaar met raad en daad en immer bezorgd voor je kinderen en kleinkinderen..."

Op de volgende bladzijden vindt u het eerste deel van de herinneringen van Victor Van Hoof aan de Tweede Wereldoorlog

1974 : Twintig jaar veldwachter te Leest. Namens het gemeentebestuur overhandigde burgemeester Lauwers hem een geschenk.

Op de achtergrond café De Zwaan, rechts centraal in beeld Simone Gobien.

De Oorlogsherinneringen van Victor Van Hoof, de laatste "garde" van Leest

De Eerste Dagen

"10 mei 1940. Ik was haast veertien en een half jaar oud en werkte enkele weken bij De Baere, op de Leuvensesteenweg te Mechelen, de garage die later door de familie Zwaan werd overgenomen en omgevormd tot de Hanswijk – Renault garage. Naar goede gewoonte zou ik om 8 uur beginnen. De dag voordien had mijn moeder me gevraagd om de ijzeren poort, naast ons huis in de Blaasveldstraat, te schilderen. Ik stond omstreeks 05u30 op met de intentie dit te doen en vatte de schilderwerken aan. Terwijl ik hier mee bezig was hoorde ik in de verte doffe knallen, herhaalde malen, tamelijk zwaar zoals kanongebulder.

Wat later zag ik een groot, mij totaal vreemd vliegtuig, laagvliegend uit de richting Tisselt, voorbij de woning Diddens, richting Mechelen vliegen. Op de staart bemerkte ik duidelijk een groot hakenkruis. Ik snelde ons huis binnen, zette de radio aan en toen vernamen we dat de Duitsers ons land waren binnengevallen en tijdens de vroege morgen vele steden hadden gebombardeerd. Ik heb mijn poortje verder afgeschilderd en ben op mijn gewoon uur naar Mechelen gefietst. Onderweg stonden de mensen in groepjes bijeen, militaire voertuigen reden af en aan. Op de Leuvensesteenweg was het een nog nooit geziene drukte, nerveuze militairen, sommigen verplaatsten zich in de richting Leuven, burgers troepten samen. Van werken in de garage kwam niet veel in huis, wel werd er opvallend veel benzine verkocht. Van een groentehandelaar vanuit de streek van Diest, vernam ik dat in de vroege morgen het vliegveld van

Schaffen fel was gebombardeerd en dat er vele doden waren gevallen. De meest alarmerende en onzinnige geruchten deden de ronde, parachutisten waren overal opgemerkt. De Duitsers waren doorgebroken, dan waren ze weer teruggeslagen, overal waren reeds spionnen opgepakt.

De eerste vluchtelingen, afkomstig uit de grensstreek en de streek rond het Albertkanaal, kwamen in de namiddag reeds per auto aangereden en smeekten om benzine die er bijna niet meer was. Ze hadden verschrikkelijke verhalen bij, over hevige beschietingen en gevechten, bombardementen, spionnen en parachutisten. De paniekstemming onder de bevolking ging crescendo. In de fabrieken Rateau, even voorbij de garage was een noodhospitaal opgericht. Tijdens mijn middagpauze ben ik tot daar gegaan en zag er een rodekruistrein toekomen. Vele gekwetste soldaten, sommigen hevig bloedend, werden op draagberies bij Rateau binnengedragen. Gans de dag had ik mijn handen vol met benzine tanken, voornamelijk aan militairen en vluchtelingen. 's Avonds was de put leeg.

Toen ik om vijf uur huiswaarts keerde, kwam er vanuit Battel, aan het kruispunt met de Koningin Astridlaan een gans regiment Franse soldaten Mechelen binnengewandeld. De Fransen werden door de bevolking op luid gejuich onthaald, mensen liepen er naartoe met flessen en glazen bier, ze werden omhelsd. Hartverwarmende taferelen speelden zich af. Vol bewondering onthaalden we deze prachtig uitgeruste en fier stappende helpers van ons vaderland : zij zouden met de Duitsers wel korte metten maken, de moed zat er weer in.

Thuis gekomen werd er over niets anders gesproken dan over bombardementen, spionnen, parachutisten... Elke vreemdeling was een potentiële spion. 's Avonds rond 7 uur zagen we vanuit de Blaasveldstraat een groep Duitse vliegtuigen boven Kapelle o/d Bos hangen. We hoorden afweergeschut en zagen een Duits toestel naar beneden storten. De piloot zagen we aan zijn parachute hangen en traag naar beneden komen. Het afweergeschut was afkomstig van een Engelse boot die in het sas lag. We hoorden dat de brug gebombardeerd was. Hierbij werden verschillende burgers, die naar gewoonte een praatje maakten aan de brug, gedood (Nvdr : achttien mensen kwamen daarbij om.) Er was ook veel schade aan woningen. Bommen waren gevallen tot in de Kapellebaan te Leest, hierbij werd het huis van Jan Van Riet erg beschadigd. Die eerste avond van de Duitse inval waren we van de radio niet weg te slaan. Soldaten werden opgeroepen en namen met een bang hart afscheid van hun familie. De volgende dag reed ik gewoon naar mijn werk. Tijdens de nacht waren er brandbommen afgeworpen op Mechelen. In de O.L. Vrouwstraat waren een paar huizen uitgebrand. Ik zag de eerste Mechelaars van de Leuvensesteenweg op de vlucht vertrekken. Mijn baas, mijnheer De Baere, diende twee vrachtwagens in te leveren voor het leger en raakte twee van zijn gasten kwijt

omdat ze werden opgeroepen. Ik ben nog enkele dagen gaan werken. Dat werk bestond voornamelijk uit het wegbergen van olie en het leeghalen van het magazijn. De olie werd verborgen onder de grond en de stukken van het magazijn werden in de smeerput gestopt. Deze werd met balken en ijzeren platen afgedekt en daarop werd een laag beton gegoten. Hard en sterk, dat zou ik later ondervinden toen ik het moest openkappen. Niet-tegenstaande er in de garage vele vluchtelingen, soldaten en later ook Duitsers hadden verbleven, was er niets verdwenen.

Na dit alles vertrok mijn baas Mijnheer De Baere, samen met zijn vrouw en schoonmoeder, met hun auto, op de vlucht, naar Frankrijk. Bij ons thuis waren vluchtelingen uit Mechelen gekomen, inwoners van de Battelsesteenweg en ook verschillende familieleden woonachtig in de buurt van de brug van Heffen, die terecht vreesden voor bombardementen. Ook zij vertelden op hun beurt de meest paniekerige verhalen zodat mijn ouders besloten om ook te vluchten. Waarheen dat zouden we wel zien, als we de oprukkende Duitsers maar konden ontlopen.

De Vlucht

Die woensdagmorgen vertrokken we, te voet naast onze zwaar beladen fietsen, want tante Melle kon geen fiets rijden. Op de Juniorslaan gekomen sloten we aan bij de massa, een nooit geziene aaneengesloten mensenzee met alle mogelijke vervoermiddelen, te voet, per fiets, stootkar, kruiwagen, wagens getrokken door paarden, allen zwaar beladen...richting Tisselt.

Voor ons uit stapte een soldaat met een geit aan een ketting. We volgden de mensenzee in de richting Kapelle op/den Bos. Daar zagen we de eerste sporen van de bombardementen: kapotte huizen. Aan de brug stonden zeer nerveuze Belgische soldaten, we begrepen snel waarom, want toen we even voorbij de kerk waren hoorden we achter ons een harde knal. Ze hadden de brug in de lucht laten vliegen. Ik heb me nadien steeds blijven afvragen hoe men daar in hemelsnaam in geslaagd was, met die immense onafzienbare rij vluchtelingen.

We vervolgden onze weg langs Ramsdonk, Londerzeel. In Steenhuffel moesten we schuilen, we werden overvlogen door Duitse vliegtuigen die door Belgisch afweergeschut werden bestookt. We schuilden in de hangar van een plaatselijke brouwerij en hoorden de stukken schrapnels op het dak inslaan. Angstaanjagend! Gelukkig werd daar niemand gekwetst. Langs binnenwegen ging het dan richting Merchtem Heikant. Het was ondertussen avond geworden en we moesten uitzien naar een slaapgelegenheid. De meeste huizen, door hun oorspronkelijke bewoners verlaten, staken reeds boordevol. Tot we op een boerderij kwamen, hier mochten we in de stal achter de koeien op stro slapen. Dat vonden we nog plezierig ook, ik heb er voortreffelijk geslapen.

De oudere mensen begonnen intussen na te denken en zagen de miserie en de risico's van de vlucht in. 's Anderendaags rond negen uur, toen we aanstalten

maakten om verder te trekken, werden we plots verrast door een vijftal Duitsers te paard met hun geweer op ons gericht. Een gebrul in het Duits: we moesten gaan staan met onze handen in de lucht.

Ze vroegen of er geen Belgische soldaten bij ons waren. Na een ontkennend antwoord lieten die ons verder met rust en reden weg. Dat we geschrokken waren hoeft niet gezegd, enkele minuten voordien waren daar nog twee Belgische soldaten per motorfiets met side-car aangekomen en naar ik later vernam, hadden die zich bij de boer omgekleed, hun militaire kledingsstukken omgeruild voor burgerkleren, en zich tussen ons vluchtelingen gemengd. Daar het geen nut had om nog verder te vluchten, besloten we huiswaarts te keren.

Langs een binnenweg ging het terug naar Londerzeel. Daar werden we plots brutaal aangesproken door een Belgisch officier. Mijn vader en nonkel Fons moesten zich identificeren. Toen hij zag dat wij vluchtelingen waren, vroeg hij waar de Duitsers zich bevonden. Toen we vertelden dat die reeds lang voorbij waren, trok hij zich terug in een korenveld. Daar zaten nog vele soldaten verborgen. Naderhand vernamen we dat die allen werden krijgsgevangen genomen. In Ramsdonk lagen in de living van een woning waarvan de deur openstond, vele gekwetste Belgische soldaten, ze waren verzorgd door Duitse verplegers. Op de straat nabij de kerk lagen de lichamen van een zevental dode soldaten in alle mogelijke houdingen.

Van de pastoor, een ex-onderpastoor van Leest, vernamen we dat deze soldaten in dronken toestand op de Duitsers hadden geschoten. In Kapelle o/d Bos moesten we, omwille van de opgeblazen brug, via het sas de vaart

Jan Baetens schiet raak, de 16-jarige Vic kijkt aandachtig toe.

De ouderlijke woonst in de Blaasveldstraat in 1978. Tijdens de oorlog ook herberg "In den Nieuwen Buiten".

oversteken. Om hun paarden en kanonnen over de vaart te leiden hadden de Duitsers een primitieve brug van bomen en balken geconstrueerd. Het was geen makkie onze zwaar bepakte fietsen daarover te krijgen, hierbij werden we bereidwillig geholpen door Duitse soldaten. In de namiddag kwamen we thuis, alles was gelukkig nog zoals bij ons vertrek.

Generaal Paulus

We waren nog niet lang thuis toen er Duitsers passeerden. In dichte rijen, te voet en met paarden trokken ze richting Blaasveld.

's Avonds hield er een gans regiment ruitery halt op de weide van Leemans tegenover ons café.

Duitsers, met paarden, wagens, kanonnen, gans de straat vol, overal waar men zag, Duitsers!

Ze trokken tenten op, maakten hun paarden vast aan de draadomheining, zetten wachtposten uit.

Ik meen dat wij een van de eersten terug thuis waren..

De Duitsers liepen bij ons in en uit, deden of het allemaal van hun was. De radio werd aangezet, dat was toevallig een "Telefunken" en dat viel duidelijk in hun smaak.

Op de Leuvense stoof maakten ze wijn warm en maar drinken en dansen. Dat deden ze onder elkaar en velen raakten bedronken. Plots werd alles muisstil. Er waren twee Feldgendarmen binnengevallen. Ze begonnen meteen alles te doorzoeken.

Ons moeder moest mee naar boven, ik wou ze volgen maar één van die Duitsers zette zijn voet op mijn borst en duwde mij naar beneden. De mannen met de metalen

keten en plaat om hun hals hadden ook het plezier van de andere Duitsers vergald want die dropen stil één na één af. Boven hebben die feldgendarmen alles overhoop gehaald, vermoedelijk op zoek naar Belgische soldaten of wapens. Er werd echter niets gevonden en ze lieten ons verder met rust.

's Anderendaags ging ik de straat op en keek mijn ogen uit naar dit machtige leger. Op de weide van Stanne Gobien was het grote vergadering van hoge officieren, herkenbaar aan de rode strepen op hun rijbroek en kepi. In één van deze officieren, een grote magere man, meen ik stellig de latere beroemde generaal Paulus te hebben herkend. Doch lang mocht ik daar niet slenteren, want door een wachtpost werd ik toegesnuwd dat ik moest verder gaan. In de voormiddag vertrokken ze richting Blaasveld. Gans de straat en de wei van Leemans lag vol met lege wijnflessen, duizenden, oorlogsbuit, allemaal gestolen uit leegstaande huizen. De daaropvolgende dagen en weken heerste er een enorme drukte in onze straat : oprukkende Duitsers, terugkerende vluchtelingen, afgevoerde Belgische krijgsgevangenen. Stilaan hernam het leven zijn gewone gang, de meeste mensen waren terug thuis, enkele bleven weg, sommigen in krijgsgevangenschap.

Ons café was terug open en we deden goede zaken aan die vluchtelingen. Ik moest bijna dagelijks met een triporteur met twee honden in, naar Mechelen, naar brouwerij Lamot om bier en ijs aan te halen. Ik begon terug te werken op mijn oude post.

Mijn baas was ook teruggekeerd en al het materiaal dat we hadden verstopt lag nog op zijn plaats. Doch aan auto's was weinig werk, slechts enkele kregen een vergunning om te rijden, er werden nog allerlei beperkingen ingevoerd en er kwam een strenge rantsoenering. Een gouden tijd voor smokkelaars brak aan.

Enkel voertuigen die dienden voor bevoorrading kregen benzine. Daarom werkten wij veel aan de vernieuwing en vergroting van de garage. Onze baas had een toekomstvisie, maar al wat wij opbouwden zou in 1943 en 44 worden platgebombardeerd, ditmaal door de Engelsen. Toen de benzine nog schaarser werd, specialiseerde mijn baas zich in het plaatsen van gazogénes, dit waren kolenketels die gestookt werden om gas op te wekken, als surrogaat voor benzine. Doch weinigen haalden een bevredigend resultaat. Men moest 's morgens minstens een half uur uittrekken vooraleer men kon vertrekken: het vuur aansteken, dan trachten om met benzine te starten en wanneer men gas had, overschakelen op kolen. Na enkele ritten waren de leidingen binnenin aangekoold en dienden gereinigd te worden. Uiteindelijk werden de ketels in de meeste gevallen gebruikt om er allerlei smokkelwaar in te vervoeren.

Dat was soms vlees maar veelal tarwe waarmee vnl. Waalse groentehandelaars de garage kwamen ingereiden. Ze losten hun waar en vertrokken op hun beurt met benzine. Vele Belgische vervoerders die voor de Duitsers o.a. op de vliegvelden reden, kwamen in de garage een deel van hun benzine verkopen of ruilen voor tarwe of andere schaarse producten. Dat was poort toe, benzine lossen en vertrekken met een lading tarwe. Onze baas heeft vele malen Breendonk geriskeerd en wij die van die handel op de hoogte waren, moesten zwijgen als een graf.

Het Hongerjaar 1941

Het jaar 1940 liep min of meer normaal ten einde, maar 1941 zou een nog nooit meegemaakt hongerjaar worden. De Blaasveldstraat zag zwart van het volk. Mensen van Blaasveld en Willebroek liepen huis in en huis uit, bedelend om voedsel. De boeren verkochten enkel aan degenen die konden betalen en dan meestal 's nachts want de burens mochten dit niet zien. De smokkelaars deden gouden zaken: 40 fr voor een kilo tarwe, 35 fr voor een slecht roggebrood. Het rantsoenbrood zelf was ook zeer slecht, de deeg plakte aan het broodmes en het rantsoen bedroeg 225 gram. Ook vlees, vetten, suiker en bijna alles was gerantsoeneerd. Vele stadsmensen stierven letterlijk van honger, terwijl de meeste boeren en smokkelaars zich verrijkten. Ook degenen die de kant van de Duitsers hadden gekozen kregen dubbel rantsoen en hadden niets te kort. Ik verplaatste me nog dagelijks per fiets naar de Leuvensesteenweg maar dat werd steeds problematischer omdat ook fietsbanden op rantsoen waren, evenals schoeisel. Om aan een fietsband te geraken moest je een bewijs hebben dat je minstens 5 km van je werk woonde, anders kreeg je geen bon. Als je er al een bezat, had je veel geluk nodig om er twee keer mee naar Mechelen te kunnen rijden want die erzatsrubber barste en sprong in stukken. Bijna dagelijks moest ik aan mijn

banden werken. Soms reed ik met twee buitenbanden over elkaar. Mijn meest efficiënt experiment: van de binnenband van een auto een fiets buitenband fabriceren. Dat resulteerde in enkele maanden probleemloos rijden, maar door de toenemende schaarste kwam ook daar een einde aan en einde 1942 nam ik de trein voor mijn verplaatsingen.

Wij zelf konden bij onze burens, boeren, niets kopen, omdat ze de hoogste prijs niet durfden vragen, ze verkochten veel liever aan de smokkelaars. Die kwamen hun waar tijdens de nacht ophalen. Ik ben vele malen na mijn werk per fiets naar Londerzeel gereden om een slecht roggebrood van 35 fr dat ik daar bij een smokkelbakker kon kopen. Onderweg moest men op zijn hoede zijn voor controle van Belgische gendarmen en controleurs van de ravitaillering, want meermaals is het gebeurd dat dit werd afgepakt. Ook ben ik ooit eens met mijn vader naar Stekene-Koewacht, ook per fiets, gereden. Naar we hadden vernomen was de tarwe en het koren daar goedkoop omwille van de smokkel met Holland. We kochten daar 20 kg tarwe. Elk 10 kg op onze fiets, ook sacharine hadden we daar gekocht, en hiermee naar huis. Overal op onze hoede voor controle maar we zijn er toch heelhuids mee thuis geraakt. Zo gingen de dagen voorbij vol kopzorgen over eten en hoe er aangeraakt.

Einde deel 1, deel 2 volgt in de volgende editie.

Marcel Van Hoof m.m.v. Gust Van Auwenis

Links Victor in 1943, om toen te kunnen fietsen moest je creatief zijn. Rechts zijn onafscheidelijke vriend Jan Baetens van de Junior-slaan.

Nr.	Naam hoofd van het gezin	Mannen gehuwd of weduwnaar	Vrouwen gehuwd of weduwe	Jongens alle leef- tijden	Meisjes Alle leef- tijden	In leven zijnde landsverde- digers	Totaal	Waarneming/Opmerking
EERSTE SECTOR								
1	VAN SANDE Pierre Jean VAN DE WINKEL Marie	1	1	1	1		4	
2	VAN DEN BOGAERDE Joseph JANSSENS?	1	1	6	3		11	
3	Erfgenamen SEGERS			3	1		4	
4	MOENS Henrij VAN LOEY Jeanne Therese	1	1	2	1		5	
5	PEETERS François CALUWAERTS Anne	1	1	1	2		5	
6	SUYKENS ? Pierre François VERBRUGGEN Cath	1	1	2			4	
7	DE KONINK ? Corneille VAN LAER Jeanne Cath.	1	1				2	
8	DE MAEYER Jean Baptist GOOSSENS Elisabeth	1	1				2	
9	ROOMANS Pierre VERELST Isabelle	1	1				2	
10	Erfgenamen JOOS Jan			1	2		3	
11	VERBRUGGEN Corneille VAN DEN EYNDEN Anne	1	1		1		3	
12	SCHELTIENS Jean Pt TAMBUYSER Jeanne Cath.	1		3	1		5	
13	DE BORGER Gerard VERHEYDEN Therese	1	1				2	
14	VAN DEN RIJKEN Ferdinand?			1			1	Waarneming/Opmerking
15	VERBRUGGEN Jean			1			1	
16	GILLIS Guill. DE RON Johanna Cath. (Marie)	1	1				2	
17	MOL Pierre	1		1			3	

Volkstelling in Tisselt ... in 1800

We kwamen in het bezit van een volkstelling te Tisselt van 216 jaar geleden, die we graag met u delen (in 2016!). De volkstelling werd gehouden tijdens de eerste Franse Republiek (aanvang in 1792) en de telling werd afgesloten op 3 vendémiaire van het jaar IX van de Franse Republiek. Ofwel 'vertaald' naar onze huidige kalender: de telling werd afgesloten op 25 september 1800.

De telling dateert dus van kort na de Boerenkrijg (1798), waarbij Tisselt ook zijn deel te verduren had. De verantwoordelijken voor de telling waren F. J. Hensmans, burgemeester, en B. Ceulemans, medewerker. Misschien vindt u hier een spoor van uw voorouders terug.

Men noteerde hoeveel mensen er in een bepaald gezin leefden. Of ze van oudsher in Tisselt woonden, ofwel dat het inwijkelingen (nieuwkomers) waren op het ogenblik van de telling. Of het mannen of vrouwen waren. Hoeveel kinderen van het mannelijk geslacht en hoeveel van het vrouwelijk geslacht, van gelijk welke leeftijd, er in het gezin woonden op het ogenblik van de telling. U komt ook te weten of er knechten en/of meiden aanwezig waren. Of het gezinshoofd weduwnaar of weduwe was, of dat enkel de erfgenamen (nakomelingen) er woonden op dat moment.

We weten dat er op 25 september 1800 in totaal 334 bewoonde huizen in Tisselt waren met 1.396 bewoners onder hun dak.

De volledige, 20 pagina's tellende bewerking van deze volkstelling, vindt u op onze website www.vaertlinck.be (onder 'Archieven') of kunt u raadplegen in ons lokaal, op de gebruikelijke openingsdagen of op afspraak. Veel puzzel en zoekplezier!

Annie Van Dessel

Hoe deed men het anno 1912?

Elektrische apparaten, moderne kuisproducten allerhande, stofzuigers, led-verlichting, ingerichte keuken met vaatwasmachine, microgolfoven, keramische of andere kookplaat op elektriciteit of gas, centrale verwarming, wasmachines,... Zoveel hulpmiddelen die het dagelijks leven aangenamer (maar ook duurder) maken. Uit een oud schoolschrift voor huishoudkunde blijkt letterlijk en overduidelijk welke ingrijpende veranderingen intussen plaats-grepen vooral voor de (huis)vrouw, want van een 'huisman' was toen nog geen spraak!

Keukentafels schuren

De keukentafel is gewoonlijk van wit hout. Men schuurt ze met zeepsop, ofwel bestrijkt men de vlekken met weeke zeep en schuurt ze daarna met eenen borstel, strooiwisch of krollen. Ook gebruikt men soms wit zand. Wanneer men de tafel schuurt zal men eerst de lade uittrekken, om te beletten dat er het water inloope. Dan zal men de tafel met zeep bestrijken en ze daarna in de richting der lengte goed schuren, voorzichtig wezende van de kamer of den muur daaromtrent niet te bespatten. Als de tafel geschuurd is zal men er het meeste vuil afdoen en daarna goed afdoen met zeer zuiver water, dan met eenen zuiveren doek afdrogen. Wanneer het blad en de zijanten zuiver zijn schuurt men de lade, dit geschiedt zooals bij de tafel. Als de lade droog is wordt zij terug in de tafel gestoken en de noodige voorwerpen er netjes ingeschikt: langs den eenen kant de messen, langs den anderen de lepels en de vorken. Na het schuren worden zeepsop, borstel en alle andere benodigdheden weggeruimd, en de bevuilde vloer gereinigd. Alvorens de tafel weder te gebruiken moet zij goed droog zijn.

Houten trappen schuren

De houten trappen moeten van tijd tot tijd geschuurd worden. Eerst wordt de leuning met zuiver water gewasschen en dan met een zeemvel afgedroogd. Langs den anderen kant maakt men den muur voorzichtig met zuiver water nat om hem bij het schuren niet te bevuilden. De houten trappen worden geschuurd met zeepsop of zeep. Daartoe gebruikt men ook eenen emmer, eene dweil, zeemvel en eenen bijzonderen borstel trapborstel genoemd, die ronde hoeken heeft en voorzien is van een handvat, soms gebruikt men ook krullen. Nadat 2 of 3 treden met zeep bestreken zijn, worden zij lichtjes nat gemaakt en met den trapborstel één voor één geschuurd, in de richting des draads van rechts naar links, en van links naar rechts voorzichtig wezende den borstel niet omhoog te houden om alzo den muur niet te bevleken. Zoodra deze trede goed geschuurd is, neemt men eene zuivere dweil, waarmede men het vuil water opvangt, om de overige treden nat te maken. Daarna wordt de dweil uitgespoeld in zuiver water en den trap trede voor trede afgewasschen. Men zorge geen vuil water in de hoeken te laten. Wanneer drij treden afgewasschen zijn, wordt de dweil in zuiver water afgespoeld en zeer hard uitgevrongen om er dan iedere trede zeer goed mee af te droogen. Vervolgens worden de andere treden geschuurd, afgewasschen en afgedroogd. Men zorge den trap zeer droog te maken en den natgemaekten muur met het zeemvel goed af te droogen.

Ijzeren of tinnen lepels en vorken schuren

Vooraleer ijzeren of tinnen lepels te schuren, moet men ze eerst goed afwasschen in warm water, want vette lepels kan men onmogelijk schoon kuischen. Om zulke lepels te schuren neemt men sodawater, dat is, warm water, waarin men een stukje soda laat smelten, wit zand en een doekje. Dan schuurt men daarmede ieder voorwerp. De lepels, de vorken die goed geschuurd zijn, worden in zuiver water afgespoeld en dan met eenen zuiveren handdoek afgedroogd. Wanneer men lepels en vorken met sodawater schuurt, moet men vermijden dit op geschuurde voorwerpen te doen, daar de soda de verf afbijt. Ook mogen de geschuurde voorwerpen niet te lang nat blijven want dan verroesten zij.

Steenen gang of koer schuren

De steenen koer moet geschuurd worden, nadat des Zaterdag alles zuiver is gemaakt. Doch, in de week is het best dit des smorgens te doen. Hiertoe heeft men emmers, borstels noodig en eene dweil zoo de koer van ciment is, moet zij niet worden opgenomen. Men maakt eerst de muren rond de koer nat om ze niet te bevuilden, dan schrobt men de steenen met den besem of borstel in de lengte en in de breedte. Dan giet men van den muur te beginnen de steenen goed af. Wanneer zij zuiver zijn mag men ze niet meer afkeren voor dat zij droog zijn. Als de koer van

cimentsteen is wordt hij 2 of 3 maal gedweild. Wanneer het schuren en opnemen gedaan is, wordt de grond rond de steenen schoon afgekeerd.

Zeepsop maken

Om zeepsop te maken neemt men 1/8 Kgr. zeep per emmer water. Men mag groene of witte zeep nemen, warm of kokend regenwater, om de zeep er in te laten smelten. Men neemt bij voorkeur warm water, om de oplossing te verhaasten. Het zeepsop wordt gebruikt om withouten tafels, trappen, enz. te schuren.

Keuken of kamer schuren

Wanneer men eene keuken of kamer met steenen vloer te schuren heeft, begint men met den vloer, de plint en den muur van onder met zuiver water, nat te maken. Dan schrobt of schuurt men den vloer, bij middel van eenen bezem, die reeds eenigen tijd gebruikt is. Daarna giet men er zuiver water op en men gebruikt, tot het afkeeren, eenen bezem die beter is. Eindelijk maakt men hem droog bij middel van eene opneemdoek of dweil. Indien de natgemaakte muur of plint geschilderd zijn, maakt men deze droog met een zeemdoek.

Planken vloer schuren

Om plankenvloeren te schuren gebruikt men eenen schuurborstel in plaats van een bezem. Alvorens den vloer nat te maken moet men aan de vlekken zeep vagen, anderszins verdwijnen zij niet gansch wanneer men de zeep in het water breekt. De zeep moet goed worden uiteengevaagd. De planken worden met draad geschuurd, 't is te zeggen in de lengte. De vloer wordt met zuiver water afgegoten, en zuiver afgekeerd en daarna met eene dweil droog gemaakt. Kasten, plinten enz. worden terzelve tijd afgedroogd met het zeemvel want elke druppel die er op blijft is eene vlek. Voor het wasschen der planken vloeren op het 1e of 2e verdiep, moet men opmerken, dat men hier niet te veel water mag gieten, want het water dringt door de zoldering en zou deze kunnen beschadigen. Daarom mag men den vloer niet afgieten, maar men neemt hem verscheidene malen op; eerst nat en dan droog, men vernieuwt het water verschillende keeren.

Petrollamp reinigen en voorzien

De lamp is een voorwerp, dat de mensch veel dienst bewijst maar evenals de stoof moet zij rein gehouden worden, anders kan zij gevaar opleveren. Eene voorzichtige huisvrouw koopt niet meer dan 3 of 4 liters petroleum in eens en bewaart hem in eene blikke kruik, verre van de kachel en buiten het bereik der kinderen. Elke morgen reinige men de lampen met zorg. Vooreerst kuischt men het glas van binnen met eenen zachten, linnen doek dien men om de twee eerste vingers windt en men wrijft voorzichtig tot het glas klaar is. Om het deel waar de hand niet aan kan te reinigen, gebruikt men een stokje met eene vod omgewonden. Wanneer het glas van binnen goed zuiver is, moet men er het stof van buiten afnemen. Opdat de wick goed zou branden en gelijke vlam geven, moet men het verkoolede deel afsnijden. Doch van eene ronde wick, neemt men dit met papier of vod af en snijdt men ze gelijk. Na den bek van de lamp afgenomen te hebben, moet men het stof dat in de gaatjes ligt wegnemen, want het is langs daar dat de lucht op de vlam moet komen. De bek en de anderen koperen deelen der lamp worden met roodsel of tripoli gekuischt. Indien de bek zeer vervuild is kookt men hem wel eens met soudawater af.

Gerief om te kuischen

Stofdoek: Uitslaan onder den lucht. Opvouwen en op de bestemde plaats leggen. Hij wordt gemaakt uit oude zakdoeken, handdoeken en oud lijnwaad. Schoteldoek: Eene zindelijke huishoudster gebruikt hem alleenlijk om schotels, telloren, vaatwerk, potten, pannen af te wasschen en af te droogen. Telkens dat hij gebezigd is, wordt hij goed uitgespoeld, gedroogd en op de gewone plaats gelegd; als hij vuil is wascht men hem uit in zeepsop. Kuischdoek: Men gebruikt hem om huismeubelen, zooals keukentafel en stoelen te reinigen. Hij wordt na het gebruik behandeld gelijk de schoteldoek. Schoteldoeken en kuischdoeken worden gemaakt uit versleten handdoeken, welke men dubbel naait, oude tafellakens, oude overtrekken van matrassen en peluwen, welke men eerst goed wascht.

De slaapkamer

Het voornaamste meubel dat men op de slaapkamer ziet, is voorzeker het bed dat bestaat uit eene beddekoets of beddebak, gemaakt van hout of ijzer. In den beddebak vindt men een onderbed, dat kan bestaan uit eenen strooizak of een springmatras (ressort); daarop ligt het eigenlijke bed of matras van pluimen, wol of peerdshaar; daarop de peluw, het oorkussen, lakens, sergiën en gewoonlijk eene spreij. Soms hangen er aan het bed gordijnen. Naast het bed staat een nachttafeltje met nachtservies, een stoel, eene nachttafel met waschkom en lampetkan. Aan den muur een kruisbeeld en schilderijen en aan den ingang een wijwatervat.

Een bed aftrekken

Als men des morgens opstaat, trekt men het bed af. Eene ordelijke huismoeder handelt op de volgende wijze. Nachtkleed en oorkussen worden op de zit van den stoel gelegd. Men neemt dan de bovenste sergie eerst af en vouwt ze in vieren, eerst in de helft der lengte en dan in de breedte; men hangt ze op den stoel; zoo ook met de andere dekens en lakens; daarop de peluw. Indien het mogelijk is plaatst men den stoel met het beddegoed in de open venster. Men trekt de matras een weinig omhoog op de bedsponde, om ze goed te kunnen verluchten. Dan worden deuren en vensters van de slaapkamer opengezet, om de bedorven lucht uit te drijven, en de zuivere lucht te laten binnenstroomen.

Het bed opdekken

Eene zorgzame vrouw dekt dagelijks het bed op, nadat de kamer 1 of 2 uren verlucht is geweest. Men keert het matras, de onderkant moet nu boven komen, dan slijt de matras gelijk. Op de matras legt men de peluw, daarop het onderste laken rechts, met het geteekende aan het hoofd; men wikkelt de peluw in het bovenste deel van het laken, hetwelk men ter zijde en aan de voeten onder de matras steekt. Dan legt men het tweede laken averechts, ook met het merk aan het hoofd. Insgelijks worden de sergiën op het bed gelegd. Men steekt aan de voeten en op zij alles netjes onder de matras. Het bovenste laken met de sergiën wordt omgevouwen met eenen omslag van 1/3 van de lengte van het bed. Eindelijk legt men het oorkussen op den peluw. Het nachtkleed mag men onder den omslag bergen. Men hangt dan de spreij op het bed, om het beddegoed tegen het stof te bevrijden.

Onderhoud der slaapkamer

Reinheid en orde zijn de twee schoonste versierselen eener woning. De huishoudster zal niets verwaarloozen om ook in de slaapkamer alles op zijne plaats te houden vermits de mensch er het 3e van zijn leven in verblijft. Men zal dus zorgen dat de slaapkamers van 'smorgends af verlucht zijn, want de slaap houdt op herstellend te zijn, wanneer hij in bedorven lucht genoten wordt. De morgenstond is de beste tijd om te verluchten, daar de lucht alsdan rein, frisch, koel is en de bedorven lucht zoo niet in de meubels en kleederen trekken kan. Dan trekt men het bed af. Het vuil water wordt zoo gauw mogelijk weggenomen in eenen daartoe bestemden emmer. Ondertusschen doet de huishoudster het bijzonderste werk als: het ontbijt gereed maken, de kinderen kleeden, de keuken keeren, enz. Na een of twee uren begeeft zij zich naar hare slaapkamer, dekt het bed op en brengt de waschtafel in orde; het water wordt in den emmer vergaard, de kamer gereinigd; dan vaagt zij het bovenblad der waschtafel af, reinigt het gleiswerk, droogt het af en vult de lampetkan met zuiver water. Alles wordt op zijne plaats in orde geschikt. Venster, schouw, tafel, kast, stoel, deuren, enz. worden afgestoft. Bij goed weder laat men de vensters open tot tegen den avond, wanneer men ze sluit om de avondlucht te vermijden; bij slecht weder opent men liever de deuren.

Brood bakken

Men kneedt de bloem met lauw water. Men doet er vet, gist en zout in. Men dekt den deeg en laat hem 1/2 uur liggen. Nu bewerkt men hem nogmaals en verdeelt hem in hoeveelheden van een brood. Iedere hoeveelheid wordt licht bewerkt, men geeft haar den vorm van een brood en legt ze in eene vet gesmeerde plaat. Men stookt 3/4 uur den oven en brengt er het brood in. Men laat het 1 uur bakken. Als het gebakken is zet men het recht, anders valt het in.

De tafel dienen

Als men de tafel dient, brengt men de soep op in eene daartoe bestemde kom. Als er weinig personen aan tafel zijn, plaatst men ze voor den waardigsten persoon. Indien er veel volk is scheidt men zelf uit en draagt de telloor naar den waardigsten persoon langs den linkerkant en zoo vervolgens. Als iedereen van soep bediend is, neemt men de soepkom weg. Als de soep geëten is neemt men de tellooren langs den linkerkant af, want men eet geen patagië uit eene diepe telloor. Men doet alzoo voor iedere portie. De potagie wordt op eene schotel of in eene daartoe bestemde kom opgediend, en aan den waardigsten persoon aangeboden men vergete niet er eenen lepel of eene vork bij te doen volgens de natuur der spijzen. Als men bij de potagie vleesch gebruikt draagt men in de eene hand de vleeschschotel en in de andere de potagie, het vleesch eerst aanbiedende. Men drage de schotels van de tafel voor men eene andere portie opbrengt. Alzoo doet men ook met de aardappelen en het vleesch. Voor het nagerecht geeft men platte tellooren.

Kamer keren

Men opent de vensters en schikt de meubelen aan kant. Vloertapijten en matten worden buiten uitgeschud. Men strooit vochtig gemaakt zand of koffiedraf op den vloer en doet dit met den borstel uiteen omdat het stof bij het keren zich niet te veel op de meubels zou verspreiden. Men keert den vloer schoon, zorg dragende den borstel altijd dicht tegen de vloer te houden. Men begint aan een uiteinde recht tegen over de deur. Onder de meubels vaagt men met de handborstel. Men mag het vuil niet recht voor de voordeur keren maar men doet het op eene bestendige plaats. Het keergeerief wordt insgelijks weggeschikt.

Pompsteen reinigen

De pompbek, die gewoonlijk in koper is, wordt geschuurd met fijn zand, nat gemaakt met azijn of bier, men spoelt het dan met schoon water, droogt het af en wrijft het op met droog zand.

De arduin wordt met eenen versleten borstel geschuurd met fijn zand of fijne assche. Men moet den steen zorgvuldig afgieten en opdweilen. Men mag ook arduin reinigen met zeepsop, dat is zeep en soda gesmolten in regenwater. Indien onder den pompsteen een kasken is voor potten en pannen moet dit ook wekelijks gekuischt worden.

Een kleedingstuk borstelen

Eene zorgzame huishoudster bergt nooit de Zondagskleederen zonder ze van alle kroken en vlekken te ontdoen. Gedurig borstelen is sletig aan de kleederen, daarom kan men ze buiten uitschudden en er lichtjes op slaan met een buigzaam stokje of een kleerklopper. Slijk wordt met eenen borstel afgeborsteld en dan met een sponsje afgewreven. Om de kleederen van kroken te ontdoen strijkt men ze langs de keerzijde.

Onderhoud der kousen

De gezondheid vergt, dat men zich dikwijls van zuivere kousen bediene. Ten minste zal deze vernieuwing wekelijks geschieden. Vooraleer men de kousen herstelt moet men ze wasschen, en liefst in de openlucht laten drogen. De welverzorgde kousen schijnen altijd nieuw en men draagt ze lang. Men zal de kousen die nog niet te zeer versleten zijn mazen in plaats van te stoppen.

Blauw lijnwaden voorschooten

Om zulke voorschooten te wasschen, moet men ze daags te voren te week zetten in regenwater. Dan maakt men een zeepsop en vermijdt zooveel mogelijk soda te gebruiken, omdat dit de kleur afneemt. Onder het wasschen mag men aan vlekken, die moeilijk verdwijnen, een weinig zeep gebruiken. Deze voorschooten hebben ook niet noodig gebleekt te worden. Men laat ze liever nog wat in zuiver water trekken.

Muren stoffen

Alle muren worden niet op dezelfde manier gestoft. Gelijmde of gekalkte muren stoft men af met een half maan of eene handvelgel, doch men gaat zacht te werk, anders beschadigt men de muren. Geolieverfde muren worden nu en dan gestoft met de half maan met eenen doek omwonden. Muren met papier behangen worden met eenen doek gestoft. Men plaatst eene ladder tegen den muur en bedekt de uiteinden met eenen doek.

Tafelmessen wetten

Om de messen te wetten en te doen blinken, wrijft men ze over eene smalle plank, die met leer overtrokken en met fijn gestampten rooden steen bestrooid is. Bij gebrek aan zulke plank wrijft men het roodsel met een kurkenstop over de lemmers, ook gebruikt men eenen wetsteen. Zand of fijne assche mag men ook bezigen. Als de messen gekuischt zijn, reinigt men ze met eenen doek of een stuk papier en legt ze op de bestemde plaats.

Ontvlekken van kleedingstukken

Gevlekte kleedingstukken moeten seffens gereinigd worden, versche vlekken kan men gemakkelijk uitdoen, oude niet. Bougie, vet, boter en olievlekken worden eerst goed afgekrabd en geborsteld. Men legt onder en boven de vlek een kladpapier, waarop men een heet ijzer zet, terwijl men het papier verlegt tot er geen vet meer uitkomt. Men moet zorgen de vlek niet voort te zetten door het strijken.

Stoven invetten

Na den Winter breekt men gewoonlijk de stoven uit. Indien men de buizen en de stoof alzoo wegzet zouden zij roesten. Om dit te voorkomen zal men ze invetten met vet, olie of petrolee. Opdat er geen stof zoude aankleven, zal men ze zorgvuldig bedekken.

Porselein reinigen

Porseleinen voorwerpen zooals bloempotten, lichtschermen, lampetten, enz. worden met koud of warm zeepsop gereinigd en de vlekken met zand uitgeschuurd. Kokend water neemt de kleuren spoedig weg, ook springt porselein soms als men het in kokend water dompelt. Na het wasschen spoelt men de voorwerpen in zuiver regenwater en men laat ze afdruipen.

Marmer en arduin reinigen

Het marmer wordt met zeepsop of javellewater gereinigd, als het gevlekt is met meubelwas opgekuischt. Vlekken door azijn, citroen, enz. veroorzaakt zijn onuitwischbaar. Om arduin te reinigen smelt men zeep en soda in het regenwater. Men schrobt met eenen versleten borstel en zorgt den arduin goed af te spoelen. Het is niet noodig arduin op te dweilen.

Witte manden reinigen

Witte waschmanden, boter- en vleeschkorven moeten van tijd tot tijd gereinigd worden met een licht zeepsop. Men zet ze daarom in eene kuip en men schuurt ze van binnen en van buiten met een borstel in de richting der wassen. Het zuiver afgieten of afspoelen met regenwater en het goed opdrogen zal de manden wit maken.

Bereiding van petrolvuur

De wieden van het petrolvuur worden goed afgevaagd met een papier en desnoods afgesneden. Men zal hier vooral zorgen de wieden juist van breedte te nemen, anders zou het petrolvuur kunnen ontploffen. De verlake deelen worden met zeepsop gereinigd en dan goed afgedroogd. Het zwart ijzer wordt met potlood gekuischt. Men moet zorgen dat er altijd genoeg olie in het bakje zij.

Dweilen uitspoelen

Als dweil kan men inpakgoed of gemeene sergie gebruiken. De dweilen van inpakgoed worden meest gebruikt voor gewone steenvloeren en die van sergie voor planken- en cementvloeren. Als men dweilen uitspoelt moet men ze met draad aan de twee hoeken vastnemen, ze zoo open in het water dompelen om alle vuiligheid er uit te spoelen. Dan neemt men de dweil met draad bijeen en wringt ze uit. Wanneer men gedaan heeft met opnemen spoelt men de dweil in zuiver water twee of driemaal uit, en laat ze drogen; men legt ze dan op hare bestemde plaats.

Glazen reinigen

Glazen spoelt men in frisch of lauw regenwater. Het water mag niet te heet zijn anders springen de glazen; het mag ook niet vettig zijn. Men mag de glazen laten afdruppen zonder ze af te drogen. Indien men ze afdroogt moet dit geschieden met eenen zuiveren, drogen handdoek. Als de glazen vuil zijn, mag men een weinig assche in het water mengen om ze schoon te krijgen.

Karaffen reinigen

Om karaffen helder rein te kuischen, doe ik een weinig gebroken eierschalen of fijne assche of zand in het water. Ik schud dit alles goed om, en spoel daarna de karaf met zuiver water. Om het glas niet te krassen mag ik ook stukjes aardappel of koffiedraf gebruiken, ook citroenzuur of azijn. Het uitspoelen wordt herhaald tot de karaf helder is. Bevuilde of vette flesschen van traan, fijnolie enz. worden gereinigd in warm sodawater, waarin men ze te weeken legt. Men moet dikwijls het water vernieuwen, ze goed spoelen en te verlekken leggen.

Koffie zetten

Terwijl het water begint te koken maalt men de koffie, men wast de beurs en doet er de versche hoeveelheid koffie en bitteren op. Men giet het kokend water met kleine geutjes door de beurs en dekt ze zoo gauw mogelijk, opdat de geur niet vervliege. **Bewerking:**

1. Als het water niet kookt ontwikkelen zich de geurige bestanddeelen niet en de koffie heeft geene opwekkende kracht.
2. Als het water te spoedig doorloopt trekt de koffie niet af.
3. De koffie mag niet koken, hij verliest geur en smaak.
4. Men laat hem een kwart uur trekken. Men mag hem niet in blikken of tinnen potten laten koud worden.

Soepen

Algemeene bewerkingen. De soep dient bijzonder om den eetlust nog meer op te wekken. Het is hoogst noodzakelijk dat zij goed verzorgd worde; van hare bereiding hangt grootendeels de gezindheid af voor het volgende deel van het noenmaal. En de huisvrouw moet weten, dat de goede gezindheid onder de maaltijden veel tot de spijsvertering bijdraagt.

Hoe langer de soep kookt, hoe beter zij is. Men neemt gewoonlijk 1/2 liter water per persoon en voor de soepen met aardappelen bereid, 1 kilo aardappelen voor 3 liters water.

Peper

Er zijn 2 soorten van peperbollen: witte en zwarte. De zwarte zijn die, welke men afplukt voor dat ze rijp zijn. De witte peperbollen zijn de rijpe peperbollen, die men van hunne buitenschil beroofd heeft. De kracht van den peper zit vooral in de buitenschil zoodat de zwarte peperbollen de krachtigste zijn. Gemalen peper is veel vervalscht. Het is dus voordeelig de peperbollen zelf te malen voor men ze moet gebruiken. Ook vervliegt de kracht van gemalen peper gemakkelijk.

Zout

Zout hitst den eetlust aan, vergemakkelijkt de spijsverteering, vooral van meelachtige en vette spijzen. Het dient ook tot het bewaren van vleesch en groenten. Overmaat van zout put de maag uit en veroorzaakt dorst.

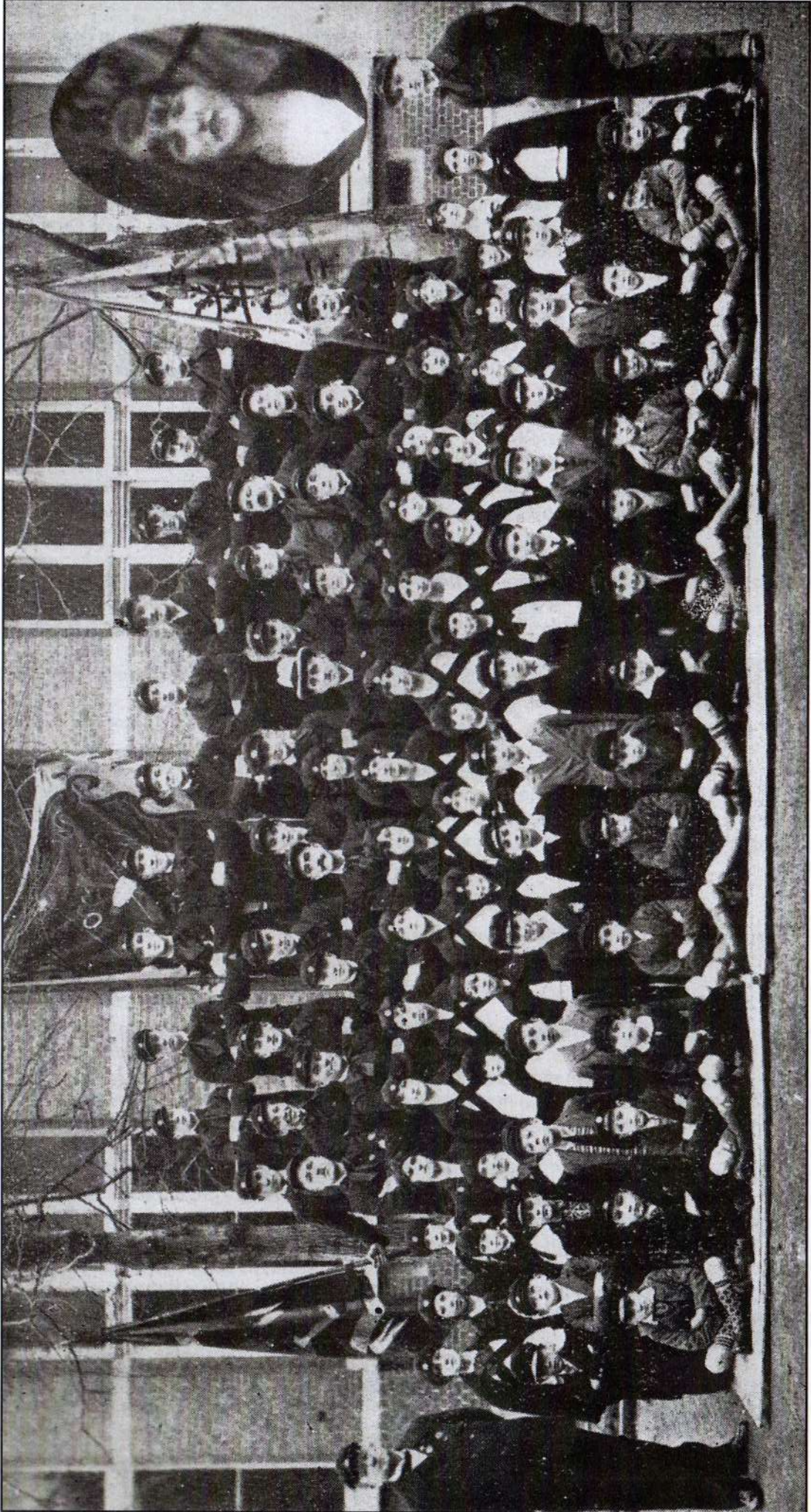
Boter

Van melk maakt men boter en kaas. De crêmeboter is de zuiverste en de beste. Het beste tijdstip om boter op te steken is de maand Mei, Juni en September, omdat het groen voeder voor de dieren in die maanden het geurigste is. Men neemt eenen aarden pot, die men met warm sodawater heeft uitgewasschen en eenigen tijd goed verlucht is geweest. Die pot wordt ook goed ingewreven met zout vooraleer hij gebruikt wordt, ten einde er alle onreinheden uit weg te nemen. Men gebruikt gewoonlijk 20 - 30 gr zout per kg boter. Het zout mag noch te fijn noch te grof zijn; als het zout te fijn is bekomt men pekels, die moeilijk van de boter scheidt; is het zout te grof dan smelt het niet in de boter. Men neemt een weinig boter ineens, strooit er zout op en mengt dit goed dooreen. Als het zout goed met de boter gemengd is, legt men ze op eene schotel, en bewerkt een tweede gedeelte der boter op dezelfde wijze.

Het zouten ten einde, zet men de boter in eene frische plaats tot 's anderendaags. Men neemt dan weer stuk voor stuk, duwt er den pekels uit met den stamper en doet ze dan in den pot. Hierin moet de boter goed oopen geperst worden om de lucht, die eene groote oorzaak van bederf is, te verwijderen. Als de pot vol is strooit men er een laag zout op, dekt hem goed, zet hem in eene frissche plaats verre van alle geuren. Bij het uithalen van boter moet men zorgen altijd op eene horizontale lijn te putten anders bederft de boter, die op de zijde van den pot blijft. Men sluit den pot zorgvuldig toe.

Ook wij sluiten deze pot voorlopig zorgvuldig toe, een schoolschrift over huishoudkunde uit 1912 waaruit we alles letterlijk hebben geput. Later maken we hem misschien nog eens open om meer de culinaire toer op te gaan, volgens de normen van toen uiteraard. Is ook op dat terrein zo'n evolutie merkbaar? En is die evolutie ook daar zo overweldigend met zo'n geweldige impact op het dagelijks leven (niet enkel van de vrouw)?

Beelden uit de oude doos

De Willebroekse Turnvereniging, anno 1905... (Foto verz. R. Pattyn)

Mededelingen

Archief Vaertlinck

Centrum Jan Van Winghe, Capt. Trippstraat 33, 2830 Willebroek, lokaal 28. Elke tweede en vierde zaterdag van de maand van 09.00 tot 12.00 uur of op afspraak: rene.pattyn@telenet.be.

Agenda

Doorlopend

Tentoonstelling 'De Grote Oorlog' in Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk, elke dag van 9.30 tot 17.30 uur

Zondag 17 april 2016

Van 8 tot 14 uur: 1ste devotionalia beurs te Breendonk, zaal 't Centrum, Jan Hammeneckerstraat 32 – 2870 Breendonk. Deze beurs vervangt deze van Sint-Katelijne-Waver.

Website

www.vaertlinck.be

www.facebook.com/vaertlinck

Meewerken

Heb je een vlotte pen of wil je op een andere manier een praktische of materiële bijdrage leveren aan onze werking, neem dan contact op met ons secretariaat: Molenweg 24, 2830 Willebroek, gsm 0477-266 537, rene.pattyn@telenet.be.

Vraag om inlichtingen

Paul Cools is op zoek naar alle gegevens en documenten betreffende 100-jarigen van Groot Willebroek. Het gaat over volgende personen:

- VERBEECK Elisabeth: ° Breendonk 08/08/1889 - + Willebroek 19/02/1994. Zij was gehuwd met Moens Karel Lodewijk.
- DEWACHTER Celina: ° Breendonk 19/11/1907 - + Willebroek 08/12/2008. Zij was gehuwd met Van den Broeck Gustaaf.
- FORCEVILLE Petronella: ° Klein Willebroek 14/08/1899 - + Boom 05/09/2001. Zij was gehuwd met Van der Auwera Frans Louis Maria.
- DE RUYSSCHER Joanna: ° 1906 waar en wanneer? - + 2008 begraven op de begraafplaats in Tisselt. Waar en wanneer geboren?
- VERBRUGGEN Odile: ° Breendonk 20/09/1911 - + Willebroek 23/01/2015. Zij was gehuwd met Stevens Charel.
- VAN DEN PLAS Lea: ° Willebroek 02/06/1903 - + Berlaar 02/04/2005 in rusthuis Sint-Augustinus. ONGEHUWD.

Gevraagd:

Een foto van deze zes honderdjarigen, indien mogelijk doodsprentje en doodsbrief van de aange-trouwden. Deze documenten worden gekopieerd en daarna terugbezorgd aan de eigenaar.

Paul Cools, Vennestraat 2, 2830 Willebroek

Café-Taverne "CASINO"

bij Chris

Anno 1905

**Oud-Sasplein 3
2830 Willebroek
Tel. 03 886 68 72**

Dinsdag gesloten

**Verzorgde dranken
Biljart**

ZAKENKANTOOR NV VAN TRICHT

L. DE NAEYERPLEIN 16
2830 WILLEBROEK

Tel. 03-886 87 33 - 03-886 94 62

Fax 03-886 20 91

E-mail : yvette.vandemaele.15515@axa-bank.be

Alle wekdagen geopend van 9 - 12 uur en van 14 - 18 uur
Dinsdag- en zaterdagvoormiddag enkel na afspraak

**VOOR AL UW BELEGGINGEN, BANKVERRICHTINGEN,
VERZEKERINGEN EN KREDIETEN**

Het kantoor met de betere service !

Rijwielen - Naaimachines

Firma CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8

(aan de brug)

2830 WILLEBROEK

Tel. : 03/886 62 70 - 03/886 38 51

WOONDECORATIE PEPERMANS

Herman Vosstraat 46 – 2830 Willebroek

Tel. 03/886 68 23 – Fax: 03/866 15 00

Vast tapijt – Tapijten – Vouwdeuren – Textiel
Vloerbekleding – Gordijnen – Zonnewering
Onderhoud – Laminaat – Behangpapier – Verven |
Mengmachine

MEUBELEN J. VANDENBERGH

Brielen 5
2830 Tiselt
tel. 03-886 66 03
www.meubelenvandenbergh.be

Openingsuren: Maandag t/m zaterdag van 10 tot 18 u.
Zondag 13.30 tot 18u. en donderdag gesloten

THE BEST HARDWARE STORE IN BELGIUM

Computers - Laptops - Software - Herstellingen alle merken

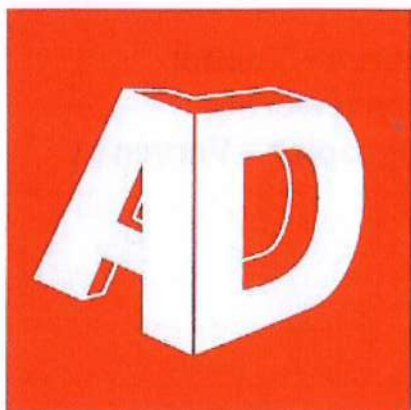
Dendermondsesteenweg 190
2830 Willebroek
Tel : 03/866.48.44
BE 0860.455.425
www.boozt.be

Openingsuren :

dinsdag tem zaterdag : 10hr - 18hr
gesloten op maandag-zondag-feestdagen
info@boozt.be

WILLEBROEK
info@widinv.be
03 886 41 30

TEMSE - DE ZAAT
info@temdis.be
03 711 22 22

**Groep
Kerremans**

**Zakenkantoor
Kerremans & C°**

VERZEKERINGEN
BANK

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

CBFA: 040356A-cB

**Vastgoed
Kerremans**

VERKOOP
VERHUUR
BEHEER

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

BIV KERREMANS STEVE: 503785

Het Groene Huis

Bloemen en Planten
Geschenken

Grafdecoraties
Bruidswerk

Overwinningsstraat 163 B | 2830 Willebroek
tel 03 860 10 17 | gsm 0478 480 735

Creatieve cursussen

Bloemschikken Powertex

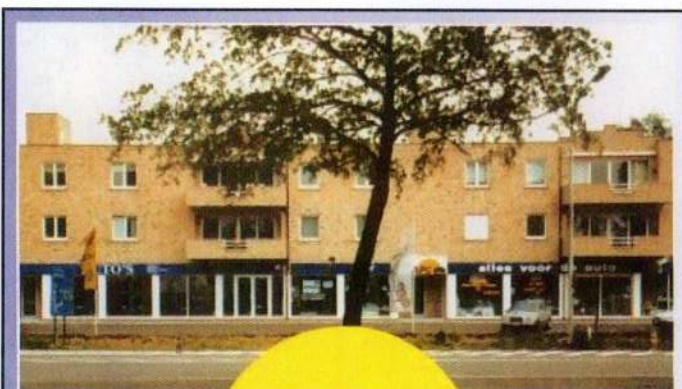
Mechelbaan 7 | 2801 Heffen
tel 015 277 553 | gsm 0478 480 735

www.hetgroenehuis.be

PLAZA
Bistro

Overwinningsstraat 161
2830 Willebroek
tel 03 860 49 88
www.plazabistro.be

APC

AUTO PARTS CENTER BVBA
ALLE AUTO-ONDERDELEN

- Groot- en kleinhandel
- Car-hifi - GSM's - carkits - navigatiesystemen
- Alarmen - blinderen autoruiten
- Wisselstukken en onderdelen: remmen, filters, uitlaten, schokdempers, ...
- Allesdragers: skiboxen, sneeuwkettingen, ...
- Accessoires: uitbouwkits, verlagingskits, spoilers, sportluchtfilters, ...

Dendermondsesteenweg 212
2830 Willebroek
Tel. 03-886 35 06
willebroek@apc.skynet.be

Restaurant "BEUKENHOF"
Antwerpsestraat 300
2850 BOOM
Tel.: 03/888.65.68
Fax.: 03/844.74.39

BOEKSKE

Voor al uw tijdschriften en kranten!

Aan huis besteld!

Eksklusief verdeler van :

**DIDDL, TOPMODEL,
DARK DUDES, ROSALIE UND TRUFFEL**

Voor al uw inkt en toonercardridges tot 50 % goedkoper
Overwinningstraat 76 – Willebroek
Tel: 03.886.73.84

Jan maes

watches & jewellery

L.De Naeyerplein 31

2830 Willebroek

03/886 86 26

Bruul 85

2800 Mechelen

OrthoShop
uw zorgpunt

Overwinningstraat 133-135 - 2830 Willebroek
Tel. 03 860 70 10 - orthoshop@otv.be - www.otv.be

OPENINGSUREN:
dinsdag tot vrijdag: 10.00 u - 12.30 u / 13.00 u - 18.00 u
zaterdag: 09.30 u - 16.00 u
maandag: gesloten

Sint Amandsesteenweg 54 - 2880 Bornem
greet.verheyden@otv.be
GSM 0476 756 488 (Greet Verheyden: ergotherapeute)

CONSULTATIE: dinsdag 19.00 u - 20.30 u en op afspraak
Mogelijkheid tot huisbezoeken

Bij ons kan je terecht voor:

- steunzolen
- compressiekousen
- korsetten
- braces en bandages
- stomamateriaal
- hulpmiddelen
- woningaanpassingen
- borstprothesen en lingerie
- rolstoelen, rollators, scooters
- orthopedisch verantwoorde schoenen
- schoenen op maat.

Door RIZIV erkende verstreker

SINONQUEL bvba

Ten Bergstraat 2
2830 Willebroek

tel. 03-886 66 85
fax 03-886 61 54
info@sinonquel.be

www.sinonquel.be

上海酒家

CHINEES RESTAURANT

SHANGHAI

Stationsplein 2

2830 WILLEBROEK

Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Maandagmiddag

Dinsdag

Zaterdagmiddag

GESLOTEN

**KEUKENCENTER
MASURE**

Totaalinrichting van vloer tot plafond

- keukens in alle stijlen
- van luxe modellen tot de budget-keukens
- ook badmeubelen en schuifdeuren
- wij tekenen uw eigen droomkeuken

**Kleine Amer 15
2870 Puurs-Kalfort**

Tel. 03 889 22 48 * fax 03 899 15 26

Open: ma-vr van 10- 17 uur
zaterdag 10-18 uur
zondag gesloten

Bakkerij Philippe

Kerkstraat 26 - 2830 Willebroek

Tel. 03 886 65 09

4 broodautomaten

Baeckelmansstraat: Centeabank
Kard. Cardijnlaan Tisselt
Vennestraat Willebroek
Bezelaerstraat Blaasveld

Café Knock-Palace

bij Patrick

August Van Landeghemplein 8
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Donderdag gesloten

Café Central

Trendy café in 't centrum

August Van Landeghemplein 7
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Dinsdag gesloten

Verzorgde bediening | Vergaderzaal beschikbaar

www.kbc.be

Wat kan
KBC voor ú
betekenen?

KBC Bank Willebroek

Dendermondsesteenweg 17, 2830 Willebroek

Tel. 03 860 75 30 - fax 03 860 75 31

KBC Verzekeringen Spiessens & Wuyts bvba

A. Van Landeghemplein 1, 2830 Willebroek

Tel. 03 866 17 38 - fax 03 866 21 45

Verbonden agent, FSMA 017568 A, van EBC Verzekeringen NV

PRINT FACTORY

Dendermondsestw. 151/4 Willebroek *ingang Merelstraat*
03 866 25 25 print@mtprintfactory.be

3D PRINTING

by Microfilm Technik

DRUKWERK

flyers, affiches, visitekaartjes, ook ontwerp

DIGITAL PRINTING

eindwerken, cursussen, printwerk

GROOT FORMAAT PRINTS

planafdrukken, spandoeken, TUINDOEKEN

FOTOPRINTS

canvas, posters, fotobehang

foto op aluminium, hout of karton

DIGITALISERING

scanning documenten & microfilms

scanrobot boeken

KABOUTERKAARTEN

kunstenaar Lucas Bertels

Graag een gepersonaliseerde tekening?
Lucas tekent voor u!

